BROWN BOOK

TIGHT BINDING BOOK

లీలావతి.

(మొదటిభాగము)

సూరాబత్తుల సూర్యనారాయణగారు.

ప్రకాశకుడు

ప్రగల్లపాటి ధనరాజు

బుక్కుసెల్లరు,

రాజమండ్రి.

మొదటికూర్పు.

భావ మార్గశిరము.

1934.

డిశెంబరు

శ్రీ ప్రభాసీ ప్రెస్,

రాజమండ్రి.

వాణీగ్రంథమాలవారి గ్రంథాలు.

౧ పల్లెటూరు పడుచులు పే 110	అనేక పత్రికలచే కొనియాడబడిన చక్కని కథలసంపుటి. ముద్దులొలుకు తేటతెలుగున వ్రాయబడి ఎంతయు నీతిదాయకముగనుండును.	౦-౮-౦
౨ చదువుకొన్న భార్య పే 160	ఇదియొక సాంఘికనవల, సాంఘికదురాచారములను, చెడునడతలను, ఖండించుచు వ్రాయబడినది. హృదయమున కాహ్లాదమును గూర్చును	౦-౮-౦
౩ చంద్రహారము పే 140	ఇదియొక కథలసంపుటి. వ్యంగ్యశైలితో వ్రాయబడి చదువుట కెంతయు ఆనందమును గూర్చును. అనేక పత్రికలచే పొగడబడినది.	౦-౮-౦
౪ భూగృహము పే 130	భయంకరమగు డిటక్టివునవల. హత్యలతో నిండి భీతిని గొల్పును,	
౫ తానాజీ పే 140	చక్కని చారిత్రాత్మకనవల. ప్రతిజ్ఞాపాలనకొరకు-ప్రియురాలిని సహితము గోలుపోయి రణరంగమున హతుడై పోయిన తానాజీచారిత్రము.	౦-౮-౦
౬ లీలావతి పే 160	చక్కని సాంఘికనవల. క్రొత్త పోకడలతో నిండినది.	౦-౮-౦

వాణీ గ్రంథమాల, రాజమహేంద్రవరము.

లీ లా వ తి

౧

సూర్యోదయ మింకను కాలేదు. పక్షులు కిలకిలారావములు చేయుచు నాహార సంపాదనమునకై బయలువెడలినవి. మందమారుతము చెట్లకొమ్మలపై నుయ్యాలలూగుచు హాయి నొనగూర్చుచున్నది. దిక్కులు విలాసవంతములై నేత్రపర్వమును గావించుచున్నవి. లోకబాంధవుడు కిరణసముదయంబు నుండి వసంతమును సరసీరుహముల కుపాయనముగఁ జల్లుచు బయలు వెడలినాడు. లేతచిగుళ్ళనుదాల్చిన నానావిధ వృక్షజాలము ప్రకృతి కలంకారభాజనమై తనరారుచున్నది. గాయనీమణియగు కోకిల పంచమస్థాయిని ప్రణవగీతమును రసోదంచితముగఁ బాడి యింపును నింపుచున్నది. ఇంటి యావరణమున నూతిచెంగటగల పొగడగున్న మొదట గట్టఁబడిన గచ్చు తిన్నెపై బాలయొకతె పలుదోముకొనుచున్నది. చిరుగాలిచే తూలియాడు ముంగురుల నెడమచేత సవరించుకొనుచు నూతి చెంగటి కరుదెంచి మొగమును కాళ్లను గడుగుకొని పైఁట చెఱఁగున దుడుచుకొనుచు పూలచెండ్లచెంగట కరిగి గులాబి పూవులను మల్లెలనుఁ ద్రుంచి యింటిలోనికిఁ జనినది. వాటిని పూలసజ్జయందుంచి తనపనులను చూచుకొనుచున్నది. యువకుఁ డొకఁడా యెడకు చనుదెంచి పనిచేయుచున్న బాలికను నుద్దే

శించి లీలా ! జయదేవమహాశయు డెందుండెనని పలుకరించెను. అదివిని యామె వారింకను వెలుపలికివచ్చిన జాడపొడకట్టలేదు. లేచిరో లేదో తెలియదు. నీవింకను పొలమునకుం జనక మసలితి వేమి. చేయవలసిన పనులను రాత్రి చాలసేపటివరకును మాట్లాడినవాడవు నేడు చేయవలసిన కార్యములను తెలిసికొనలేక పోతివా? ఇంత యప్రమత్తత కూడదని తెలియనైతివిగదా

విజ—పరాకుపడి కనుగొనని విషయమునకై గాదు నే నిపుడు ముచ్చటింపవచ్చినది. ధాన్యమునుగొనుటకై వచ్చిన బేరగాండ్రు మీయజమానితో మాటలాడవలయును పిలువ మని పలుకుటచే నిలువవలసి వచ్చినది. లేకున్న నీపాటికె పొలమునకుంబోయి పనియందు నియుక్తుడనై యుందును. రాత్రి యజమాని నియమించిన కార్యములు వేగముగ చేయింపవలసిన వేవియులేవు. అయినను చేయవలసినవానిపట్ల జాగుచేయుట గాని త్వరపడిచేయించి పాడుచేసిగాని యింతవరకు నెఱుగను. ఇకముందును జాగ్రతపడి సంచరింపంబోను. ప్రమాదము రాగూడదు. నాకాపాటి ధైర్యముకలదు. వివేకమును కలదు.

లీలా—విజయా ! నా పలుకుల కలుకజనించినదా ! అశ్రద్ధ యొంతమాత్రమును తగదనియు, యజమానికి చికాకు గలుగునట్లు నడచుకొనుట మంచిది గాదనియు, హెచ్చరించితిని గాని నిన్ను శాసించుటకుగాదు. మన ముభయులము నొక్క-తీరువారమగుటచే మెలకువగలిగి వర్తించుట మేలుగదాయని సూచించితిని.

నిజ—నిజమే. యజమాని కనుసన్నలలో మెలగుచు కార్యములను నెరవేర్చుట యుపాయము లేకుండనుండును సందేహములేదు. యజమాని మంచివాడు. దయార్ద్రహృదయుఁడు. కన్నబిడ్డలను జూచునట్లు మనలను జూచుచుండును. ఏలోప మున్నను సవరించుకొనిపోవును. పెత్తనిమాట యనఁబోడు. అందులకుఁ దగినట్లు భయభక్తులతో పనిచేసికొనుచుంటిమేగాని చదువిచ్చెనుగదాయని చంకెక్క ప్రయత్నించుటలేదు. నియామక కార్యంబులనేగాక యెప్పుడేపని నియోగించినను శక్తి వంచనలేకుండఁ బాటుపడి నెరవేర్చుచుండును. ఎంతటివారలకును లోపములుండకపోవు. పరులుచేయుపనులలోని కష్టములను కనిపెట్టగలిగిన యజమాని కడనైనను స్వేచ్ఛగ మెలగఁరాదు. చేసిన కొలందియు లోపములనెంచువారి కడ నూడిగముసేయుట దుఃఖభాజనము. అంతకంటె నరణ్యవాసము సుఖమును గలిగింపగలదు. కష్టముల పాలఁబడనున్నప్పుడు సత్ప్రవర్తనగలవారు సహితము తప్పించుకొనఁజాలరు. కేడులో మేలనునట్లుమనయజమానిచాల సరసుఁడు. మనమదృష్టవంతులము. భాగ్యవంతమయిన సుఖజీవనము పూర్వజన్మసుకృతవంతులకుఁగాని యన్యులకు సమకూడదు. ఒకరికున్నది మనకుకావలెనని యాముదము పూసికొని బూడిదపైఁ బొర్లిన నంటుకొనఁ బోవునదుండదు. యోగజాతకుఁడు బీదవానియింటఁ బుట్టినను పట్టినదెల్ల బంగారమై లోకులాశ్చర్యమునమునుగునట్లు చిరకాలములో కోటీశ్వరుఁడు కాఁగలఁడు. యోగభా

గ్యములేని సంపన్నుఁడును సన్మార్గవర్తియు, జాగరూకుఁడునయ్యు నేనుగుమ్రింగిన వెలగపండుపగిది సంసారము గుల్లయై బీదవాఁడుగమారును. బుద్ధిమంతులగు లోకజ్ఞులు భగవద్విలాసమను చుందురు. పైమార్పునకు కారణమదియని నిర్ధారణచేయఁగల ధీమంతులు కానరారు. లోపమేమియు గలుగకుండ నింతవరకు కాలము సుఖముగా జరుగుచున్నదనియు, గడచి గట్టెక్కితిమని యనుకొనుచుండఁగను. ప్రతాపుఁడు దరిదాపు పక్షముదినముల నుండి కంటఁబడుటలేదు. నీవెల్లపుడు నింటనుండుదానవుగాన యాతని రాకపోకలు బాగుగఁ దెలియఁగల వీలుగలదు. అతని నడ వడినిగూర్చి పురజనులు పలువురు పలువిధములఁ జెప్పుకొను చుండిరి. ఆపలుకులు తండ్రిచెవులఁ బడినవేమోయని భయప డుచుంటిని. నీవాతనింగూర్చి యేదియేనివినియుంటివా. కమల కేమైన దెలియునా! మీరు తీరుబడిగ లోకాభిరామాయణముల ను దడవునెడ ప్రసంగమున దగిలినదా?

లీలా—విజయా! ప్రతాపునిగూర్చిన గొడవేదియు నా కాకలింతకు రాలేదు. ఇంట నేమూలనో పడియుండు మాకెట్లు తెలి యఁగలదు. జయదేవమహాశయునకు దెలిసినదనియెంచుటకు వీలులేదు. అదియు ననుమానాస్పదమె. ఏమందువా అతనికిఁ దెలిసినసంగతి తనయకు దెలుపకమానఁడు. కమల వినియున్న యంశమేదియేనియు నాచెవులఁ బడవేయకుండనుండలేదు. ఇంత దనుక నట్టిదేదియునావరకు ప్రాకకుండుటచే తండ్రివినికిడిలోనికి

రా లేదని నిశ్చయింపవచ్చును. నీవనినట్లాతఁడీమధ్య నింటగను పించుటలేనిమాట సత్యము.

విజ—జనకుడాతని గూర్చి యడుగుటలేదా.

లీలా—అడుగుచునేయుండవచ్చును. సవరణగ సమాధానముఁజెప్పగల మీజనయిత్రి రాధ ప్రతాపునిపైగల యనురాగముపెంపున వచ్చెననియు, వచ్చివెళ్లెననియు, యాతనిలోపములను గప్పఁజెప్పుచుండును. ఆతనిదుడుకుదనము తెలియక కాదు. తల్లిలేనికారణముననో, పెంచినవిశ్వాసముననో తండ్రి మందలింపబోయినపుడెల్లనుప్రతాపునివెనుకవేసికొనిచాలులెండి 'యెక్కడిగానియెక్కడు తల్లిలేనివాడు మీరెల్లపుడునురాపులు బెట్టుచుందురు. తల్లిలేనిబిడ్డకు దైవమేలేనట్లు'' మీరడలగొట్టిన బెంగచే బెదరి యెక్కడికేఁయు పోగలడు. అపుడు మీకెంత విచారముకలుగునో తలచుకొండు. మీకుభయమందియె యింటిపట్టునంటుటలేదు. పిల్లలాగడముచేయరా. లేకలేకకలిగినవాఁడు నాలుగేండ్లు పైఁబడిన వాడే మంచియూరిందా కాఁగలడు. ప్రతివాడును పుట్టగానే నేర్చుకొందురా మంచినడవడి. ఊరకొందుమా. యీపాటికని యెదురుకొని మాటలాడుచుండును. అందుచే మఱింత మీఱిపోయినాడు. రాధకు నీయందుకంటె ప్రతాపునియందు దయ మిక్కుటము, ఆమె నీతల్లివలెనే కనుపించదు.

విజ—తల్లిదండ్రులు బిడ్డలయెడ గారాబముచే సరియైనమార్గమున నడిపింపక పాడుచేయుచుందురు. మేఁకగానున్న

నాడునుంచక మానైనవెనుక వంచజూఁచిన సంగునా? యింటగల ముసలమ్మల ముచ్చటదీర్చుటకై బిడ్డల నాగడముగ పెంచుట చాలపొరపాటు. చెడినవారినిబాగుచేయుట, చెడ్డయలవాటులకు లోనైనవారిని మంచిమార్గమునకు ద్రిప్పుట సుకరమైనపని గాదు. నేను విన్నదానింబట్టి బాగుపడవీలుగలదని యూహింపఁజాలను. పెద్దయెత్తులలో పడినాడు. పరువుప్రతిష్ఠలుగల కుటుంబము. పదుగురుకాశ్రయమైనసంసారము. తుదకేమగునో చెప్పలేను. ముసలివానియూపిరియుండగనే ముంచివేయునట్లగుపించుచున్నది. అతనిముప్పా గడువనిచ్చిన బాగుండును.

లీలా—అతనివర్తనమునుగూర్చియింతయాందోళనపడుచుంటివేమి. ఏమంతపుట్టిమునుకవచ్చినది. అతఁడాచరించుచున్న దుర్మార్గమేది. నాకాయనదోసము నెఱింగింపుము.

విజ—ఆడువాండ్రు రహస్యమును రక్షింపజాలరు. నేనువిన్నవిషయములను నెఱింగించితినేని కమలకుచెప్పక మానవు. ఆమెవినినచో తండ్రికి దెలుపక మానదు. అదివినినచో జయదేవుని మనమున కాయాసము గలుగును. ప్రతాపుడది విని నాయందు క్రోధము వహించును. తండ్రికొడుకులమధ్య తంత్రముకల్పించి విరోధముబెంచితిననువాడు నానెత్తిపై బడును. ఇంటిగుట్టు లంకకుచేటను నట్లింటనున్న మనము యజమాని కుమారుని యెల్లరిపాలు గావించితిమని లోకము నిందించును. యజమానియు మనమె యెల్లరికి కారకులనుగా భావించును. యజమానిమన్ననకు పాత్రులమగుచున్నమనకు నేటి

నుండి నిరసనభావమునఁ జూడఁబడుగతి తటస్థించును. చౌక వస్తువు బాజారునబడ్డట్లు, ప్రతాపుని విపరీతపు వర్తనము మితి మీరినప్పుడు లోకమున వెల్లడికాకమానదు. అంతదనుక తాళియుండుట మనకు శ్రేయము. అంతకువచ్చినప్పుడు మనము వచింపనక్కఱలేకయె తండ్రికి తెలియఁగలదు. అదియె యుక్త మును. సజ్జనోత్తముఁడగు జయదేవుఁడు కుమారుని దురంత ములను విని యెట్లుసహింపగలఁడో తోఁచుటలేదు. ఇల్లుద్ధరించ గలతనయుఁ డాతతాయియై వర్తించుచుండెననివిని, వంశగౌరవ ము వల్ల కాటబడుచున్నదని చివికి, పేరుప్రతిష్ఠలు తగలబడు చుంటను చింతించి, నలుగురితో తలయెత్తుకొనలేక క్రుంగి, మతిపోయి మరణించునేమో హరిహరీ! అసలమనపాట్లు తెలప నేమార్గమునుపట్టునో. ఇంతకును విధి తప్పింపగలవారె వరు. భగవానుఁడా! యజమానిగౌరవమును నిలువబెట్టుము. మానిత నిలునసీడ కాదగిన ప్రతాపునిబుద్ధిని దుర్మార్గమునుండి మరలించి కాపాడజూడుము. సకలమును శుభముగ పరిణమింపఁ జేయుము. నిన్ను హృదయపూర్వముగ ప్రార్థించుచున్నాడను. అదిగో కమల యీవంకకేవచ్చుచున్నది. ఈప్రసంగమును కడవవలెను.

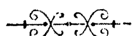
లీలా—జయదేవుడు గావచ్చుటనున్నది కమల నడిగి తెలుసికొనుము.

విజ—కమలా! వర్తకులు తమతో మాటలాడుటకు విజయునితోకలసివచ్చియుండిరని నాన్నగారినిపిలువుము.

కమ—వారిట కేవచ్చుచుండిరి. నేభోయిపిలువవలసినపని లేదు. విజయా! పలకబారిన యరంటిగెల లేమయిననున్న చో తప్పకపంపించుము.

విజ—నాలుగునాళ్లు తాళినగాని రంగుతిరిగినగెలలు కానరావు. నేడు తిరుగవెతికించెదను. ఉండిన సాయంకాలము పట్టించుకొని వచ్చెద.

అంతలో జయదేవుడటకువచ్చుటయు విజయుడాయనను తాననుపంచిన కార్యమును నివేదించి ప్రొద్దెక్కుచున్నది మీరువారితో మాట్లడుడు. నేపొలమునకుబోయెదనని పలుక వారిమాటలు ముగియువరకునుండుము, అనంతరము పోవచ్చు ననుచు విజయునితో సింహసావడిలోనికి జనియెను—

౨

ఓరుగల్లునకు కొంచెము దూరమున దట్టమైన యడవిగలదు. అందు చిన్నచిన్న పర్వతములు లెక్కకుమిక్కిలిగ నున్నవి. దూరమునుండి చూచువారల కవి యున్నతముల పిడిగ్గేనుగు లను భ్రాంతిని గలిగించుచుండును. పర్వతప్రాంతమగు భూభాగ మంతయు నానావిధములగు చెట్లచే నిండి దట్టమగు పొదలచే యావరింపబడి కూరమృగముల కనుకూల నివాసస్థానముగ నున్నది. కట్టెలుకొట్టి యమ్ముకొనువారును, వేటకాండ్రును

తక్క నిశిరు లోనంక కేగజంకుచుందురు. పగలు మూడుయామ
ములు గడచిపోయినవి. అరణ్యప్రాంతమున పశువులను మేపు
గొలురు సమయముననుసరించి యందందు మేయుచున్న పశువు
లను మళ్ళించి మందగ చేర్చి పాటలను పాడుకొనుచు పురము
నకుఁ దోలుకొని పోవుచుండిరి. దట్టమగు డొంకలనుండి కుందే
ళ్లు వెలువడి పచ్చని గరికపరకలను గొరికి గంతులు వేయు
చున్నవి. దుప్పులందముగ పేరెములువారుచు నవనవలాడు
చిగురు కొంపములు కొల్లబోతె కొసలగొరికి నెమరువేయుచున్నవి.
నెమళ్లు విలాసముగ సంచరించుచు నొకచో గుంపుగచేరి పురు
లను చక్రాకారముగ విప్పి నాట్యము చేయుచున్నవి. వందిమా
గధులచందమున శకుంతసంతానము భగవద్విలాసమును స్తోత్ర
ము సలుపుచుండెను. బలిష్ఠులగు బాటసారు లిరువు రాసమయ
మున సన్నని కాలిబాటనుబడి యరణ్యములోనికిఁ బోవుచుం
డిరి. వారిభుజములపై బరువగు మూటలుగలవు. అందుచే
వారి గమనము మందముగనుండి యడుగులు లెక్కింపవీలుగల
దిగ నుండెను. వెనుక నడచువాడు ముందువానితో సోమా
నాయకుడు కొంతగుంపును యజమాని కొంతగుంపును వెంటఁ
బెట్టుకొనిపోయి పది దినములు కావచ్చినదికదా వారింకను రా
కుండుటచే పట్టుబడిరేమో యను యనుమానము గలుగుచు
న్నది. భత్యములు ముట్టుచున్నవేగాని రెండు నెలలనుండి జీత
ములు కండ్లబడుటలేదు. ఇంట ముసలిది వస్తులేక పస్తుపడి
యుండి యెట్లు కాలముగడుపుచున్నదో తెలియదు. పదిరాళ్లు

పట్టుకొనిపోయి దానిచేతఁబెట్టి వచ్చిన బాగుండునని చూచు చుంటిని. మొన్ననతఁడు పోవునప్పుడు తిరిగవచ్చి జీతములనిచ్చె దనని చెప్పిపోయెను. ఇప్పటికింకను రాలేదు. మంచిలాభము కలుగునని గొప్పచెప్పుటచే నేమోకాంబోలుననుకొని నమ్మి వచ్చియుంటిని. తెచ్చినదంతయు నాగ నేడుకలతో భోగము లనుభవించుటకును, మూటగట్టుకొనుటకును సరిపోవుచున్నది. మనలను జూచుజాడకనుపడదు. కూటికిని గుడ్డకును కఱవైన పాటునవలన లాభమేమి. కష్టపడినదానికి తగినఫలములేనప్పు డెందుకీబెడద. ఎవరింటనూడిగము చేసిన జీవనోపాధికలుగదు? పరుగిడి పాలు త్రాగుటకంటె నిలకడగనుండి నీరుత్రాగుట మేలని న మాట సార్థకమయినది.

సోము—దాసు తొందరపడకు. పెద్దమొత్తమేదైన చేపడనిమ్ము. సరిగ పంచికొందము. అట్లు చేయుదివో యేచెరు ప్రసిళ్ళు తాగిగలరు, ఈసారి మనల వెంటబెట్టుకొని వెళ్ళిన ... దు మనచేతజిక్కి దానిని రక్షించుకొనుసూత్రమును జూచు కొందము. అది మంచినదుపాయ మయినదిగ దోచుచున్నది. దానివలన తులమో దుగ్గానియో మిగుల గలదు. అట్టి దేదియు సమకూడక పోయినచో యొక సలాముకొట్టి యిందుండి లేచిపోవము.

దాసు—కొండుతడపలు తెచ్చిన మొత్తములో మన కండ్ల నీళ్ళు తుడుచుటకైన నొక్క కాసు చేతబెట్టలేదుగదా. ముందేదో యొరగదోయగలడనుకొనుట వట్టి భ్రమ. సమయ

ము మాడి మనయింతట మనమె యవకాశము ననుసరించి యుంకించుకొందమనుచుంటివి. అది బాగుగనున్నదికాని యట్లు నవ్వి యవకాశము కలుగునను కొందమా మొదనైనను చేతబడిన దానిని తడవి గుంజుకొనక మనకు దక్కనిచ్చినప్పటిమాట. అట్టి నమ్మకము నాకు లేదు. వారు సామాన్యులా? తుదకదియు చూచినమీ యప్పటి వీలునుబట్టి చేయదలచినదేదియొ చూచు కొందము. అవియూనబడి చేయుకొలువు లాభకారియగునా? నీవింతగ చెప్పుచున్నమాట నిజమెంత వరకునచ్చునదియు చూచెదగాక. ఆమాట నీవెట్లు దక్కించుకొనునదియుఁ జూచు టకుగాను సమ్మతితో నుండ నిశ్చయించుకొంటిని.

ఈమాటలు పూర్తియగునప్పటికి పర్వతసమీపమునకు వచ్చిచేరిరి. తెచ్చినమూటలను లోయముందు దింపిరి. లోని కొకడుపోయి కొందరిని వెంటబెట్టుకొనివచ్చి తామును వారును గలసి తెచ్చిన సరకులను భద్రముగ గొనిపోయి గుహలోనికి చేర్చిరి. అనంతరము లోనమాటలాడుచున్న భైరవభీము లుభయులును సరకులనుదెచ్చిన దానును సోములును పురమునగల సంగతుల నేమి తెలిసికొనివచ్చిరి, ప్రజలేమనుకొనుచుండిరి తెలుపుడని వారు చెప్పినమాటలనువిని తామాలోచించినప్రకారమూ రాత్రిపోవలసిన గ్రామమునుదెలిపి భైరవునితో పదుగురు పోవలయుననియు, భీముడు పలుగురిని వెంటబెట్టుకొని యజమానికి సాయపడబోవలయుననియు తగునేర్పాటులను గావించి వంట వేగముగ గావించి భోజనయవశిష్టమును దీర్చుకొని కత్తులను

కటారులను బట్టుకొని గుహకిరువురను కావలియుంచి యెవరింకో నెవరు పోవలసినదియు తెలిపి గుహానువిడచి లోయనతిక్రమించి యరణ్యమునుదాటి రెండు తెగలుగవిడి వారువారు పోపనిశ్చయించుకొన్న వంకలకుఁ బోవుచుండిరి. భైరవుడు తనవెంటవచ్చు వారలకు వారువారు చేయవలసినపనులను నియమించెను. అంతట దూరమునుండి వచ్చుచున్న బండియెడ్ల మెడలకుగట్టిన గంటలమోతయు, పల్లకిమోయు బోయీల యోంకారనాదమును సన్నగవినవచ్చుటచే పెండ్లివారెవరో తర్లిపోవుచుండిరని యెంచి భైరవుడు తనతోడివారలను హెచ్చరించి నాలుగడుగులు ముందుకునడచి వీలుగనున్న చోటను నిలిపి బండ్లువచ్చుటను కనిపెట్టుచుండెను. తారసించినవి. చుట్టుముట్టి దోచుకొననియమించెను. భైరవుని యాజ్ఞ తెలిసికొని పదిమంది యొక్కపట్టున బండ్లపై బడి పెట్టెలనులాగి యూడువారి మెడలలోనివి తెంపుకొని పల్లకిలోనున్న వానిమెడలోనివి యూడబీకి యరఘుడియములో నాప్రదేశమునుండి మాయమైపోయిరి. కొంతదూరము పోయి పెట్టెలను విడగొట్టి తమకుకావలసిన వస్తువులను బట్టలను పనికివచ్చునని తోచిన పెట్టెలయందు భద్రపరచుకొని తక్కినవానినందు విడచి లేడిగుంపువలె పరుగిన బిక్కబలమును జూపి నివాసమునకు జేరుకొనిరి. మెడలను తడవి తెంపుకొనిన పట్టున సొమ్ములు దాసుతమచేతి కందినమట్టుకు గుప్తముగ జాగ్రతచేసికొనిరి. తక్కినసొత్తును బట్టలును భైరవుడు పదిలపరచవలసినచోటున భద్రపరచెను.

నలుగురిని వెంటబెట్టుకొనిపోయిన భీముడు యజమాని కొరకందందు వెదకి యాతనిజాడ తెలియక తిరిగి గుహానుచేరుకొనుతలంపున బయలుదేరి యొకచోట బసచేసి యందున్న సంపన్నగృహస్థుని యింటిగుట్టును దెలిసికొని యాయింటికి కన్నమువేసి లోనప్రవేశించి సొత్తు నపహరింపఁజూచుచుండ యింటి యజమానిమేలుకొనిదొంగలుప్రవేసించిరని గ్రహించి వేగముగ పట్టాకత్తి నందుకొని వెనుకపాటునబోయి యిద్దరియాయువును మట్టముచేసి భీమునిపైన సుమికెను. అదిభీముడు తప్పించుకొని మిగిలిన యిరువురితోడ నొక్కదారిన వీధినిబడి పలాయన సూత్రమును పఠించి బ్రతుకుజీవుడాయని యుడాయించి యరణ్యముచెంతకుఁజేరి తిరిగి చూచినాడు. భీముని వ్యవసాయము వలన ఫలితమేమియు లేకపోవుటయెగాక నమ్మినబంట్లిరువురు కత్తివాత కెరయై యసువులు గోలుపోవుటకు చింతించుచు పరాభవమునకు లజ్జించుచు గుహాకు చేరుకొనెను. అంతకుముందుగ యజమాని తాను దోచుకొనిన పెద్దమొత్తమును పట్టించుకొని వచ్చియుండెను. సూర్యోదయ మయినది. గుంపు కాలకృత్యములను దీర్చుకొని విశ్రమించిరి. వంట నలుగురు వేగముగ పనిచేసి సిద్ధము గావించిరి. భోజనములను జేయుచు తాము చేసిన దండయాత్రలోగావించిన దుండగములును దోచుకొనిన విధానమును, పెట్టినబాధలకు ప్రజలుసహింపలేక వారిసొత్తులను తమకిచ్చివేసిన సంగతులను ప్రజ్ఞగఁ జెప్పుకొనుచు మధ్యమధ్య నవ్వుకొనుచుండ భీముడు తానువేసిన కన్నమును దానిచేగలిగిన

లాభముగ నిరువురు తమవారు తెగిపోవుటయు తన్ను చంప వచ్చినప్పుడు వీలులేక పలాయన మయినదియు వివరించెను. చచ్చినవారికై నిట్టూర్పయినను విడువక తప్పించుకొని వచ్చిన [illegible]ముని చాకచక్యమునకు తెలివికి మిక్కిలి సంతసించిరి. భోజ నానంతరము రాత్రి [illegible] ప్రవేశించి రెండు ఝాములు దాటిన వెనుక లేచి వారాయడకు దోచుకొనివచ్చిన ధనమును వస్తువులు నొకచోట కుప్పవోసి గుంపునపనిచేయు వారలకు వారివారి సమర్థతనుబట్టి పంచిపెట్టిరి. ధానును సోము లును పంపకమున తమకు వచ్చినదానినిబట్టుకొని తామాదోపిడి యందు స్వంతముగ మిగుల్చుకున్నదానినిజేర్చి తమవారిని [illegible]చివచ్చుటకు యజమానిసెలవునుగొని పోయిరి. జట్టంతయు నాలుగునాళ్ళు వేషకలతో కాలముగడిపి తెలివిగలకొందరిని [illegible]వేషములతోను, బిచ్చగాండ్రవేషముతోను పోయి గ్రామ ములలోని సమాచారములను, పోలీసుల ప్రయత్నములను, భాగ్యవంతుల యిండ్లగుర్తులు, దెలిసికొనిరమ్మని యజమాని నియమించి పంపెను. నాగన్న యను వానితో మహాబలిపుర మునగల ప్రసాదరాయునియింట చాల ధనము మూలుగు చున్నదని వింటిని. మనప్రయత్నము నెరవేరునో లక్షలకొలది విత్తమాయింట దొరకగలదు. ప్రవేశమునకు వీలుతెలసికొన గలిగినచో పోయి సులువుగదోచుకొని రావచ్చును. అందుకు తగిన మార్గమును తెలుపగలవారు మనకు గావలయును. ఆ యింటపనిచేయువారిని పట్టినచో కార్యము నెరవేరును. మగ

వారికన్న నాడువాండ్రవలన నమునసము చక్కగ తెలియసాధ్యమగును. దాసినైనఁ దైన్నైననుజూచి మంచిమాటలు చెప్పి డబ్బాసపెట్టి లోఁగదీయఁజూడుము. పడుచుదైనచో చీరరవికకొని యిచ్చి వస్తువులు చేయించి యిచ్చెదనని భ్రమపెట్టి తినుబడి వస్తువులు తెచ్చియిచ్చి మచ్చికచేసి వలపుమాటలచే కులికించి దానియింటనె బసయేర్పాటుచేసికొని కాసో యరకాసో చేతబెట్టి నమ్మికగ నాయింటికిఁ వట్టు దెలిసికొనుము. ముసలిదైనచో దానికనుమానము గలుగకుండ జాగ్రతపడుము. మాటలలో పట్టీయకుము. నీగుట్టు తెలియనీయకుము. వర్తకమునకై వచ్చిన వానివలె నటింపుము. కావలసినసంగతులను తెలిసికొనపాటుపడుము చాల మెలకువతో సంచరించి నేర్పుగ కార్యమును సాధించుకొనిరమ్ము. నీకు నేను బోధించవలసిన యవసరము లేదు కాని యెందుకైనను మంచిదని తెలుపుచుంటిని. రక్షకభటుల చర్యలను కనిపెట్టుచు నొకకన్ను వారిపైనుంచుము. పలుతప్పినను రహస్యమును వెల్లడింపకుము. జాగ్రత! నేను చెప్పితినని మానక, యెట్లునడచిన బాగుండుననితోచునో యా విధమునకు తగినయత్నము నడువజూడుము. కావలసిన ధనమును వెంటగొనిపొమ్ము. ప్రయాణమై పొమ్ము. నీచాకచక్య మిందు బయలుపడవలెను. ఇది సానుకూలముగ నెరవేరిన నిక హాయిగ నేజోలికినిపోక కాలము గడుపవచ్చును.

సాయంకాల సమయము. నాలుగు కావచ్చినది. ఇంటి యావరణలోని రసాలపాదపములు నూతనపల్లవములను తాల్చి యింపు గులుకుచు నానందమును గూర్చుచున్నవి. శుక శారికా సముదయము వసంతశోభను వర్ణించి, మన్మథసామ్రాజ్య వైభవము నుద్రేకపూరితముగ వందిమాగధుల కైవడి కైవారము సలిపి మనోరంజకము గావించుచున్నవి. మలయానిలుండు కుసుమసౌరభమును సంగ్రహించి దశదిశలను వెదజల్లుచు సంచారము సలుపుచుండెను. పూవులతో నిండిన వృక్షరాజములు నేత్రపర్వమును గావించుచున్నవి. వడ్లకుంచలపై వ్రాలి పిచ్చుకలు మేత మేయుచున్నవి. పండిన ఫలములను భుజించి పక్షిజాలము మృదుమధుర గానమును సలుపుచున్నది. గాదుల చెంతగల చెట్లపై విహరించు పావురములు గు[illegible]ంచుచు జతపిట్టలను దరుముచున్నవి. పూలచెట్లచెంగట సుకుమార శరీరులగు ముద్దియ లిద్దరు పూవులను గోయుచుండిరి. కమలావతి గులాబియంట్లను విడిచియున్న పూవుల నందుకొనుటకై మడిమల నెత్తి సాగి కోయుచున్నది. పైటచెంగును పట్టుకొనుచున్న ముండ్లను తప్పించుకొనుచు చెట్లచుట్టును దిరిగి కావలసినన్నిటిని కోసి యొడినింపుకొని యలసి మొగమున గ్రమ్మిన చిరుచెమటను నూలిచెంగటి కరుడెంచి గంగాళమునగల నీటితో గడిగికొని చెట్టు మొదటనున్న తిన్నెపై పూలయొడిని దులిపి చతికిలంబడి

నది. లీలావతి జాజులను గోసి, వకుళములనేరి, మందారములను చిదిమి, యొడినిండించుకొనివచ్చి కమలావతి యాసీనురాలైయున్న తిన్నెకడకువచ్చి పూవులనందు బోసి కమలకెదురుగ గూర్చున్నది. పూవులనన్నింటిని వారు సమముగ పంచుకొనిరి. లీలావతి యరటినారను గొనివచ్చి సన్నముగచీరి వకుళములను మాలగ గుచ్చుచున్నది. కమలావతికది నచ్చలేదు. తనవంతు పువ్వుల నొడినిడుకొని దారముతో మాలను నిర్మించెదనని బయలుదేరి చనినది. లీలావతి గుచ్చినదండను పూర్తిగావించి జాజులను రెండవదండగ గట్టుచున్నది. గులాబిపూవులను గుత్తిగ గట్టి జాజిదండకు నాయకముగ నుంచినది. దండలు రెండును చేతికి దగిలించుకొని లేచి నిలచినది. విజయుఁడు కమత గాండ్రచే పట్టించుకొనివచ్చిన ధాన్యము గాదియందు పోయించి నూతి వద్దకువచ్చి కాళ్లు చేతులు మొగము గడుగుకొని పైబట్టతో తుడుచుకొనుచు తనవంకకె చూచుచు నిలచియున్న లీలనుగని పొద్దుపోయినను లోనికిరా జనక యిందే నిలచియుంటివేమి యని యడిగెను. అదివిని యాముద్దియ ముసిముసినగవు మోమునఁ జెంగలింప మెల్లమెల్లన నాతని చెంగటకరిగి విజయా! యని తన మనమునగల యభిలాష నతనికి దెలుపనెంచి సహజమగు సిగ్గు పెంపునఁ జెప్పజాలక మౌనమువహించి నిలచినది, విజయుఁడు పిలచిన సంగతిని దెలుపకయుండుటకు కారణమేమియాయని సంశయించి లీలా! చెప్పదలచినదేది యు యూరకుంటి వేమి. భయపడవలదు. తెలుపుము. ప్రతాపునిగూర్చి వినియుం

టివా. నాకడ వచియింప నేలభయపడియెదవు. విన్నదాని దాచక తెలుపుము.

లీలా—అదికాదు. నామనము నొకకోరిక విడువక పీడించుచున్నది. దానిని నీకు దెలుప సాహసము చాలకున్నది. తెలిపిన నిరాకరించెద వేమొ యను సందేహముకూడ కలుగుచున్నది.

విజ—భయమేల తెలియఁబలుకుము. న్యాయమైన సంగతియైనచో నేనేల నిరాకరించెదను. ఎందుకు నీకీ సందేహము కలిగినది. నాయందు నమ్మకములేదా?

లీలా—ఆడువాండ్రకు సిగ్గు సహజముగదా? అందుచే వెనుదీయుచున్నది నామనసు.

విజ—చల్లకై వచ్చి ముంతదాచిన ప్రయోజన ముండదనుసంగతి నీవెఱుంగనిదికాదు. చెప్పదలచినదేదియొ తెలియనీక నిరాకరించనని నాచే నొప్పించఁ జూచుచుంటివి. అందుచే నీవు చెప్పదలచినదానియందు విపరీతముండునను కొనుటి కవకాశమిచ్చుచున్నది. నీతలంపు నాకుఁ దెలుపకుండ నిరాకరించనని పలుకజాలను.

లీలా—వి...జ...య ఈదండ నీమెడయందు వేయవలెనని కోరుచుంటిని దానికి నీవనుమతింపవలయును.

విజ—శ్రమపడికూర్చిన దండ యొరులకొసగనేల, నీయంతట నీవు మెడను ధరించుట మేలుగాదా.

లీలా—దండయొకటి యనుకొంటివిగాఁబోలు రెండు

గలవు. అందొకటి నీకును రెండవది నాకునని నిర్మించియుంటిని.

విజ.—నీవు నాకు దండవేయుటవలన కలుగు ప్రయోజనమేమి. నాచేతికిమ్ము నేను వేసికొందును.

లీలా.—నీయంతట నీవుధరించుకొనుటకు గాని నాయంతట నేనుధరించుకొనుటకు గాని యీదండలు కూర్పబడి యుండలేదు. నేను నీమెడను నీవు నామెడను వేసికొనుటకై చేయఁబడినవి. నే నీవిషయమును జెలిపిన నిరాకరింతువని తెలిసియే యట్లంటిని.

విజ.—నీయుద్దేశము నాకిప్పుడు తేటతెల్లమయినది. మనమిరువుర మొకరినొకరు విడిచికొనినట్లు దండలు వేసికొనవలెనను చుంటివి, అదియెట్లు నెరవేరును. దానివలన లాభమేమి.

లీలా.—నీవనుమతించిన దో నెరవేరగలదు. దానివలన గలుగు లాభమాజన్మాంతము సుఖముగ జీవించుటయే.

విజ.—నే నొప్పుకొందు ననుకొందము. జయదేవమహాశయు డిష్టపడవలయును గదా అదియును కొనసాగుననుకొందము. ఒకరినాశ్రయించి బ్రతుకుచున్ననన్ను చేపట్టుటవలన నీముద్దుముచ్చటలెట్లు తీరగలవు. మంచిసంసారినిచూచి నిన్నొసంగవలయునను తలంపు యజమానికియున్నదో నన్నుపరిణయమాడ నతఁడొప్పుకొనునా? భాగ్యవంతుడు నిన్నుచేపట్టిన నీసౌఖ్యమునకు మేరయుండదు. ఈనీతలంపు సహేతుకమయినది కాదను నమ్మికచే నామనస్సు నీకోరిక నెరవేర్పనియ్యకొనుటలేదు.

లీలా—విజయా! నామాటవినుము. జయదేవునకట్టి తలంపున్నను నేననుమతింపనని తెలిపినచో బలవంతపు బ్రాహ్మణార్థముగ నన్నంటగట్ట బ్రయత్నించునంతటి విరసత్వమాయనకడ నున్నదందువా! నీయందాయనకసూయకలదా! సకల సద్గుణ సంపన్నుండవగు నిన్ను మించిన మంచివానిని దెచ్చి నాకు సమకూర్పఁగలఁడా! కల్ల! కల్ల!

విజ—యోగ్యుఁడగు ధనవంతుని వెదకి పెండ్లియాడుమనిన నాయనమాట జవదాట నాహసించెదవా! ఇంతకాలము నుండియు కడుపునగన్నవారికన్న నెక్కుడుగఁ జూచి యాదరించు పాలకతండ్రిమాట నిరసింపనెంచినచో లోకులేమందురు. నీకది భావ్యముగ కనిపించుచున్నదా? చాలు! చాలు! ఇప్పటి తలంపీలాగున కలిగినను నావలన కలుగగలదని నీవు తలంచుచుండుసుఖము దూరమైనచో నపుడు పరితాపమునకు పాలుగావలసివచ్చును. తొందరపడఁబోకుము. సావకాశముగ యోచించుకొనుము. ఇటువంటి కార్యములను చేయుటకు ముందు బాగుగ నాలోచింపవలసియుండును. లోకానుభవముచాలని బాలవగుటచే మూలము దెలియని కోరికకు పాలగుచుంటివని యెంచుకొనుము. నాకున్నస్థితియు, నావలనకలుగఁ బోవుసుఖమును, ముందు నిర్ధారణచేసికొమ్ము.

లీలా—నీసంగతి తెలియకకాని, నీస్థితిగతుల నెఱుంగక కాని, నిన్ను ప్రేమించియుండలేదు. నీగుణసంపత్తియు, నీరుజ వర్తనమును, పిన్ననాటనుండియు తెలిసియున్నదాననగుటచే

నామనమున నీచెట్టబట్టి సుఖించు తరుణ మెప్పుడబ్బునాయని యువ్విళ్లూరుచుండును. స్త్రీజనసహజమగు సిగ్గును దూరము గావించి కోరికను నీముందు వెల్లడింప పురికొల్పినదగునాని వ్యా కులంపు ప్రేమపరిభావమును గుర్తింపలేక నాయాశను నిరాశగం జేయఁబూనుచుంటివి. నీకదితగదు. పశృంగారవతికై నను నీమ నమునర్పించి యుంటివేని తెలియబలుకుము. నిన్నప్పుడు నన్ను చేపట్టుమని కోరను. నీవు ప్రేమించిన యన్నులమిన్న నీపొందు నకియ్యకొనినసరియు. లేకున్న నో నేఁబోయి యామానినీమణి నీయందు బద్ధానురాగయగునట్లుచేసి నీకు పరిణయము గావిం బాటుపడియెదను. మునుమ్మాటికినమ్ముము. దాచకుము. అట్టిది లేనివో యనవసరముగ నాయనురాగమున కానకట్టుగట్టకుము. ఆదరపూర్వకముగ కావలెనని కోరుచున్నలేమను విడనాడి, నీవెవ్వరిని ప్రేమించియుండనప్పుడు, మంచిదియొ, చెడ్డదియొ తెలియని మానవతిని చేపట్టనెంచుసీతలంపును నేనేమని తలంప వలయునో పాలుపోవుటలేదు. నాయంతట నేను పొగడుకొనుట తప్పగును. నీవిరసనము తలపచేయనలసివచ్చినది. గుణవంతు రాలుకుగానా? రూపవంతు రాలనుగానా? నీయందిలోపము గలదుగాన చేపట్టఁ దలంపులేదని నిరూపింపుము. నిన్ను పెండ్లి యాడుటయొ, యదిజరుగనినాడు జన్మాంతము కన్యగనేయుండి కాలము గడుపుటయొ, తప్ప మూడవమాట తలపెట్టఁజాలను. ఇది నామనోనిశ్చయమని ప్రతిజ్ఞచేయుచుంటిని వినుము.

విజ—నీసాహసము నన్నాశ్చర్యమున ముంచిచేయు

చున్నది. నీమనోబలము మెచ్చుకొనదగినదగును. నీశాపంబు ఫ
మువలన సుఖలోపమువాటిల్లునను సంశయము నన్ను పీడించు
చున్నది. నీప్రతిజ్ఞ నాకొకశాపముగ పరిణమించి చుట్టుకొన
నున్నది. దీనికై పూనుకొనుము మేలగునను తలంపు మనమున
జనింపకున్నది. ధైర్యము జారిపోవుచున్నది. సమాధానమొసం
గుటకు మాటలు తోఁచకున్నవి. నన్ను భయమనుభూతమావ
హించి కలవరపెట్టుచున్నది. నాయునికి భీతిని యాపాదింపజేయు
చున్నది. గుండెదడదడలాడుచున్నది. స్థిమితముగ మఱియొక
సారి యోచించి చూడుమని మాత్రమువచింపగలిగితిని. నిందిం
ప పాలుపడకుము. సాహసమువలదు పోయివచ్చెదనని మతి
మాలిన వానివలె కదలిపోయెను.

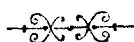
లీలావతి విజయునకును తనకునుజరిగిన ప్రశ్నోత్తరముల
నొకదానివెనుక నొకదానిని విమర్శనాపూర్వముగ చర్చించి
చర్చించి, తనకోరికను విజయుఁడు నిరాకరించుటకాతఁడు చెప్పిన
కారణములను తరచితరచి, యాతనిజంకునకుఁ గలకారణములు
సహేతుకములైనవికావని స్థిరపరచుకొని, యేలనాతలంపును
వెల్లడించి బేలనైతిని. "వనిత తనంతతావలచివచ్చిన చులుకన
గాదె యేరికిన్" యనుసామ్యము నాయెడ సార్థకమగునట్లు
చేయసాహసించినాఁడు. ప్రేమను దెంపినాఁడు. నాప్రశ్నములకు
సరియగు సమాధానమొసంగబడలేదు. మనసన్యకాంత కర్పించె
ననుకొనుట కవకాశములేదు. ఏటికతఁడావిధానమున విము
ఖత్వముగ ప్రసంగించినాఁడు. ఇంగితమెఱుఁగని మూఢుఁడా!

వాడు. వివేచనాపరుడౌను. ఎంత నిపుణతతో గ్రహింతమన్నను నా బుద్ధికాతని తలంపునగల భావము గోచరించుటలేదు. నిలువ నీడ లేనిబీదతనమున నేవిధముననీమెనుపోషింపగలను. నిర్ధనుడనగు నన్నీమెవరించి యేమిసుఖమనుభవింప గలదనుకొనియుండనోపు నాయం దేదియైన లోపమతడు కనిపెట్టెననుట కానివిషయమును నే తెలపెట్టినప్పుడు నాకువివరించి చూపకయుండునా? నేను తరచి యడిగినప్పుడు నిజమిదియని తెలుపుటకేల మొగమాటపడును. బీదలు సౌఖ్యపడలేరని యాతని భావమనుకొనియెదను లోకమున ధనికులేగాని బీదలు సుఖమనుభవించు చుండుటలేదా? బీదలకు సుఖమేకలుగదా! ఏమితలంపిది. పొరబడుచున్నాడు. నాతలంపు వినినాడు నేటికి గాకున్న రేపటికైనను సరియే యని పించలేకపోను. “కిసికించి తరస పూరము|జిలికించికటాక్షవీక్ష... ....” యను సామెత గలదుగదా! నాకోరిక న్యాయమైనది గాదనజాలడు. నాలోపములనుజూపి నిరసింపలేదు. యజమాని వినిన నిది తప్పుగాదలడు. మించిపోయినదిలేదు. తనవాదము తప్పని యతండె తెలిసికొని దారికి రాగలండను కొనుచు లోనికిఁ జనియెను.

విజయుండు రసోన్మాదమునకు వశమయినాడు. తలంపులతో తారితారి, యూహాప్రపంచమున నూగియూగి, మన్మదోద్రేకమున మైమరచి, బుద్ధిబలము మందగింప, కోరికపరంపరలు చెలరేగ, భావాంబరమున సంచారము సలిపిసలిపి నిలువదగిన యాధారముగానమి మనము తన్మయత్వమును పొందినది.

పరధ్యాన్నము బలసినది. పిలచిన పలుకఁగల జాగ్రత గనఁబడుట లేదు. తల్లి భోజనమునకు రమ్మని పిలిచినది. వినిపించలేదు. చెంతకువచ్చి వీపునఁదట్టెనది. ఉలికిపడి వెఱ్ఱిచూపు చూచి యెందుకనెను. భోజనమక్కఱలేదా! ప్రొద్దుపోయినది. సద్దుకొనవలెను. త్వరపడుమనినది. ప్రపంచముఁబడి స్థిమితములేని మనసుతో వడ్డించినవి దెలియకనె భోజనముగావించి పడకటింటికి చేరి పక్కపై నొఱగినాఁడు. నిదురవచ్చుటలేదు. లేచి పచారు చేయుచు లీలపలికిన పలుకులను జ్ఞాపకమునకు దెచ్చుకొని నాయందెంత ప్రేమగలిగియున్నది. నిర్మలమై, కోమలమైన భావానురాగమును వెల్లడింపగనే వలదని వారించిన కఠినపు పలుకుల కామె హృదయమెంత పరితాపము నొందినదో తెలియ వశముగాదు. నాకామెను చేపట్టుటలో గల వాంఛ మిక్కుటముగ గనుపించుటచే మాతరుణమున నట్లంటిని గాని యామెపై వలపు లేకగాదు, నన్నామె పరిణయమాడునని విసిన జగదేవుడును మారుపలుకుననుకొనను. అతఁడీమెను సంపన్నున కెవని కేనియు నొసగూర్ప నెంచినట్లు కనఁబడదు. ఆమెను చేపట్టిన సుఖమనుభవింపనగునుగాని యీముసలివాని ఘటము కాస్తయు గుటుక్కుమనినచో పరితాపుడు మాకుద్వాసను చెప్పకమానడు. నాఁడు మాగతి యెటుమారునో చెప్పలేను. నాతల్లి కతనియందు మిక్కుటమగు ప్రేమగలదు. అందులకతఁడు మమ్మాదరింపక మానడనుకొనవీలులేదు ధనవంతుల చిత్తములు చలచిత్తముతో నూగులాడుచుండును. సజ్జనుడుగాడు. తుంటరులతో సహవా

సము. దయయను పదముస కతని మనమున తావులేదు. త్రాగు బోతులనసములవాక్యమదని వినవచ్చుచున్నది. బ్రతుకలేకపోము గాని పరిస్థితిమారి మీవిధమునునున్నది. నాయనసర మా కుటుంబమునకు లేకపోలేదు. ప్రేతాపుడీయూస్థి పాడుచేయక మిగిల్చినవాటిముచ్చట. అనురాగపూరితములైన లీలపలుకు లమ్మొర ప్రాయముగనుండి యానందమును ముంచుచున్నవి. ఆమృదుమధుర వాక్కులలోనిసొంపు, భావము వెల్లడించుట లోని గంభీరము, కోరిక వివరించుపట్టునగల మార్దవము, స్వభావముతోగూడినసిగ్గు, ప్రేమతో మిళితమైనయపేక్ష, అవయవ శృంగారముతోగూడిన రూపము, ఉంగరములవలె చుట్టుకొని నొసలిపై గునిసియాడు ముంగురులు, ఆసక్తితోగూడిన చూపులు, కండ్లకుగట్టినట్లుండి మనమును గలంచుచున్నవి. ఓహో యామానినీమణిసడవడి గుణగౌరవమునకు వన్నెపెట్టుచున్నది. తలచుకొనిన కొలదిని మనోవేదనను పెంపుచేయుచునె యుండు ను చాలరాత్రిగడచిపోయిన సూచనగ వాతాయనమునుండి కనుపించు నక్షత్రములు తెలుపుచున్నవని పక్కపై నొరగి పొరలిపొరలి కలతనిదురలో లీల చెంగటికరుదెంచి కౌగలించినట్లు భావించి బయలు కవుగలించి రిచ్చవడిచూచి యామె లేమిచే నదికలయని తెలిసి నిట్టూర్పు విడచి కుదిరి నిదురంబోయెను.

సుందరయ్య శ్యామలభర్త. ముసలివాడు. చిన్నతనమున గడేకారిగ తిరిగినవాడు. కుటుంబపోషణకు పాటుపడగలవయసు మళ్ళినది. జీవనాధారమునకు తమలపాకులు, చుట్టలు, బీడీలు, సిగరెట్లునమ్ము దుకాణముకలదు. వీరికి మోహినియను కుమార్తెగలదు. ఈమె తరుచు దుకాణముపై కూర్చుండి యమ్ముచుండును. ఈముగ్గురకును కాలము గడుపుకొనదగిన రాబడి దుకాణమువలనరాదు. సారాయము రహశ్యముగ నమ్ముచుందురు. సుందరయ్యయింట జూదమాడుటకు తగిన యేర్పాటు గావించినాడు. శ్యామల సుందరయ్యచేసికొన్న పెండ్లముకాదు. ఈమె సంపాదనయందు చాల తెలివితేటలుగలది. తార్పుడు వ్యాపారమునందు నేర్పరి. కోడలవద్దకొని యత్తగారికమ్మగల చతుర. వీటివలననె వీరి కుటుంబపోషణము జరుగుచున్నది. ఈయింటికి పదుగురు చేరి పేకాటొ, జూదమొ యాడుచుందురు. వందలకొలది రూపాయలపై గెలుపోటములు జరుగుచుండును. రాత్రింబగళ్లు విరామములేకుండ యాటలాడుచుందురు. నిషాచేసెడివారుకూడి యాడునప్పుడు చేతులుకలిపి జుట్లు పట్టుకొనుటయు నప్పుడప్పుడు జరుగుచుండును. సుందరయ్య యట్టి సమయములయందు న్యాయాధికారివై తీర్పులు చెప్పుచుండును. సంవత్సరాదిపండుగ నాలుగురోజులున్నది. పేకాటమంచిజోరుగ జరుగుచున్నది. ఓడినవారు గుడ్డలను దులుపు

కొని పోవువారుకొందరు, గెలుపు సంపాదించుటకై తిరుగ నాడను డబ్బుతెచ్చుటకు వెళ్ళువారు కొందరుగనుండిరి. మిగిలినవారితో క్రొత్తగవచ్చిన వారాడుచుండిరి. ప్యాకాట సామాన్యమయినదికాదు. ఇదియొక నిషా. దీనికి పాలుపడినవాడు విడివడలేడు. పెద్దమొత్తములు కాపుపెట్టి యాడు జట్టు పోగైనది. "దాడదిస్తాను" కొందరు. "డంకాపలాస" కొందరు యాడుచుండిరి. రెండవయాట నాడువారిలో ప్రతాపుడు కలడు. ముందుగ రెండుమూడుపందెములు ప్రతాపునకు గెలుపువచ్చినవి. మంచిహుషారుగ నాడుచున్నాడు ప్రతాపుడు. కాపుపెట్టు సొమ్ము నూర్లలోపడినది. ప్రతాపు ఓడిపోవ మొదలుపెట్టినాడు. ముక్కపడుటలేదు. గెలిచినదిపోయినది. తెచ్చినది పోయినది. అప్పుచేసినాడు. అదియు దాటిపెట్టినది. కంగారువచ్చినది. పంతము హెచ్చినది. పెగ్గొకటి తగిలించినాడు. ఘాటయినచుట్ట కాల్చినాడు. ఒకటిరెండాటలలో నప్పుతీరిపోవలెనని పెద్దమొత్తమును కాపుపెట్టినాడు. రెండువందలు వచ్చినవి. నాలుగువందలుపెట్టి ముక్కలువేసినాడు. పోయినవి. భాగ్యవంతునికోడుకగుటచే యప్పుపుట్టుట కడ్డులేదు. గెలిచినవారు కావలసినసొమ్మడుగుట తడవుగ నప్పిచ్చుచుండిరి. ఓడినకొలదిని పట్టుదలబలమయినది. పెద్దమొత్తము కాపుపెట్టి గెలిచినచో పుచ్చుకున్న యప్పుతీరునని యాడుచుండెను. నాలుగైదు గెలుపులువచ్చినవి. అప్పుతీరుటకు చాలినవికావు. వచ్చినదంతయు కాపుపెట్టినాడు. పోయినది. తుదకు రెండువేలు

బాకీపడినాడు. "డంకాపలాస్"_"కొంపకలాప్" యని యీ యాటకుపేరు. అందుకు సందేహములేనియాట. ఆసామెతకు తగినట్లప్పుచేయించినది. తీర్పుసాధన మట్లని యయ్యగారికి బెంగకలిగినది. తండ్రిసడిగిన కోపపడును. అప్పిచ్చినవారు తేతెమ్మని పీకుచుండిరి. డబ్బువచ్చు సాధనములేదు. తండ్రినడుగ నిశ్చయించినాడు. దిగులు కలిగినది. దిటముగ నుండుటకై మరికొంత సారాయమును త్రాగినాడు. తలకెక్కినది. మతి తప్పినది. చాపపై పరుండి నిదురించినాడు. శ్యామల యెటులైనను మోహినిని ప్రతాపునకు కూర్పవలెనను తలంపు. అందుకై సమయము చిక్కినప్పుడెల్లను ప్రతాపుని చెంగటకు మోహినిని పంపుచుండును. తప్పుదారిఁబడియుండుటచే కని పెట్టుకొనియుండ కూతురును నియమించినది. తల్లి మోహినికి డబ్బుగలవాడు., యవ్వనుడు, రూపవంతుడు, రుచిమరిగిన విడువలేడు. టక్కుటమారములను చూపి వలలో వేసికొమ్ము, కావలసినంత డబ్బు లాగవచ్చునని బోధించినది. మోహినికి కూడ ప్రతాపునియందు మోహముకలిగినది. తల్లిమాటలందుకు దోహదము చేసినవి. ఎటులైన నతనిపొంది తీరవలెననెడి కోర్కె బలమైనది. అందుచే తల్లినియమించుట తడవుగ తన మక్కువతీర్చుకొను తలంపు నూతగాగ మనసుద్రేకించి ప్రేరేపించుటచే, తన యవ్వనపురూపమున కాతడు కామించి, చేసెడి సపర్యకు ముదమంది, వలచి యేలుకొనుటకు వీలగు వడపున నాతని చెంగట సంచరించుచు, తల్లినేర్పిన వగలాడితనమును

బూచెపుఁడు, నవ్వుచున్నట్టు తపమునాపునికి తొందరను, కలుకు గుబ్బలపొంకమునుగని యూరువులుగాదులున్న పైట ప్రాపవిడచి నడచి చుకొనుచు ముక్కునగలుగున్న మాణిక్యాలాడును, ని తి గా చ క ము లా డి న ర్త న ము, ని ము ని గు మా ర గో ను ము ం డె ను. స డి గు ప్త వా ని సొపచారముగ విసరుచుండి, కొను సుగందము సిల్లును, దాహముతెచ్చియిచ్చి, నోటిని నవ కనుపింపకుండుటకు తాంబూలము నమలించినది. ఆట లాడి రేగాని ప్రతిదినము వచ్చి పరితాపుడు మాధవిలో ముచ్చటలాడుచు కాలమునపుడు కలవాఁడు నటించెను. కడు చాలసంతోషదాయకము. పడి పలుమఱు లదని నిశ్చయించుకొన్నది. కొదవకేరపని యూరేపడి బంగారమునకుని పొంగినది, మోహిని పరితాపుని లాగినది. ఒకనాఁడు చనువునకు పాలుపరచినది. వలపుభయములను నది. నరసముతో సాగించిన దూరమున కు పోవంగి, పట్టుదాని శృంగారచేష్టలకు నాకిఁ, కౌగిలిసుఖమున కాన రాజెందు, సుఖసాగరమునను లోనయిపోయినాఁడు ప్రాతాపుడు. మోహిని రెకల దీర్చ సాగించినాఁడు, చీరలుపగాకదిద్దుకొన్నది. ఉల్లాసముగ చెంతఁ జేర్చి ముద్దులనుచ్చుట నేర్చుచున్నాఁడు పరితాపుడు. నగల వాంఛను దెలిపి లో జేరి వేసి వక్షమున

జేర్చి యుదిమినది మోహిని. మోహోద్రేకమున సున్మథ సామ్రాజ్యమున పట్టాభిషిక్తుడైనాడు ప్రతాపుడు. హాయి తారకమంటినది. మోహిని యలంకారశోభితయై యపర మోహినియైనది. ప్రతాపునికి నాటికి నాడు జూదమునగలిగిన నష్టము ముప్పాలు గానించినది. అప్పులవారిబాధ యధికమైనది. ఇంట సొమ్ము చేజిక్కుటలేదు. వెలుపలకు రావలెనన్నను విలువలేదు స్వేచ్ఛపోయినది. చేతసొమ్ముగనబడదు. యోచన యధికమయినది. తనతోడివారు కొందరు జతపడినారు. సంపాదనకు మార్గము వెతుక మొదలుపెట్టినారు. ఆలోచనాఫలితముగ తేలినది దోపిడి. దానికి తగినజట్టు కుదిర్చినారు. దాగుటకు ధనము దాచుటకు తగిన నెలవు వెతుక బయలుదేరినారు. పర్వతప్రాంతమునగల లోయలో యనుకూలమైన గుహను చూచి నివాసయోగ్యముగ బాగుచేసినారు. కావలసిన సాధనములను సముకూర్చుకొనిరి. గుఱ్ఱములను సంపాదించిరి. నౌకరులను నియమించిరి. అందరును టానులను గుదురుపరచిరి. దోపుడులు, కన్నములు ప్రారంభించిరి. వచ్చినధనము తమ ఖర్చులు పోను జూదమునకై చేసిన యప్పులను తీర్చివేసిరి. మోహినికి ప్రతాపుని విడచియుండుట కష్టముగనున్నది. అతనితో మీరెచ్చట నుందురో నేను నచ్చటనేయుందును వెంటబెట్టుకొని పొండని నది. నీవందుండ లేవని తెలిపినాడు. నీతోడిదే లోకమనినది, మే మొనరించుచున్న కార్యమునకు నీయునికి పనికిరాదని తెలిపినాడు. ఉపాయము తటస్థించును. తిండికూడదొరుకుట కష్టము

వస్తుండవలసివచ్చును. క్రూరమృగములు తిరుగుచోటు. నీవం దుండలేవు. నామాటవినుము. సుఖముగనుండు ప్రాణమునకు దుఃఖముచు చేసికొని నేల తెచ్చిపెట్టికొందువు ఈపట్టువిడువుము ననేమిరా నేనురాక మానననన్నది. ఏమైననునరే నీతోకలసి యుండవలెనన్నది. ఈముక్కుచెల్లించుమన్నది. సరే ప్రయాణము కమ్మనెను. వెంటనే తయారైనది. బయలుదేరి యూరివెలుప లికి రమ్ము. అందునేను సిద్ధముగనుందునని వెడలిపోయి గుఱ్ఱ మును సిద్ధముచేసియుంచినాడు. మోహిని రాత్రి ఝాముున్నర రాత్రివేళ బయలుదేరిపోయి ప్రతాపుని గలసికొన్నది. వచ్చిన దానిని గుఱ్ఱముపై నెక్కించి తానుగూడ యెక్కి వేగముగ నడిపించుకొని యడవినిబడిపోయి గుహానుచేరిరి. జట్టునకు ప్రతా పుడు యజమాని. మోహిని ప్రతాపుని వలచివచ్చియున్నందున పతమంత్రిపసిరి నరములపై పుండువంటిది. చేతకానియధకారం ము చీవాట్లకు మూలమైనది. తెచ్చిపెట్టుకొనబోవు గౌరవము ముగ్గు దక్కనిది. గుహకు నూర్జహానైనది మోహిని. నాయకుడు మగడన్నబడాయి. పొంగిపాటు. దురుసుతనము ముదిరినవి. నాయకురాలితనము సాగించుచున్నది. జట్టుకు కష్ట ముగ లేకపోలేదు. భైరవునకు మోహినిపై భ్రాంతికలిగినది. భీమునకు దానియేలుబడివలన నసహ్యము కలిగినది. మోహి నికి భీమునిపై కోపము. జట్టుప్రభావము చక్కగ సాగుచున్నది. చాలధనము దోపుడివలన సంపాదించినారు. వేడుకలు, ప్యా కాట, విందులు, కులాసాగా యనుభవించుచుండిరి. ఏమూల

కష్టము పారునాయెను యోగ్యులు వారు బహుమానుపేరి. ఊళ్ళవెంటబడ భాగ్యవంతులయిండ్ల సహాయార్థముపేరు చెప్పి సవారిసూటులు గని, చేయునుసప ప్రయత్నములను కేయుచుండిరి. సమ్మెచేయు మోసముచేయుట, కన్నము వేయుట, దారులు కొట్టుట, యిండ్లుదోపుకొనుట మొదలగు పనులయందారితేరినవారుగ తయారైరి. పట్టుబడినండు చాల ధనమును సంపాదించిరి. సహకారము చేసిరి. వేడుకలకీపోయి కొంతవెళ్ళిపోవుచున్నది. సాయము సంపాదన ఖర్చులకు సరిపోవక్కు సంపాదించిన నాయముసకు, తనతనిఖర్చులకు చెల్లుచున్నది. ఏనాటికానాడే పెరుగుచుపోవుప్రాప్తిపై బడుట. దొంగలోనుగు వారు చుకొనుట, నరిజలను బాధించుట, యిల్లుగాల్చుట బాహాటముగ జరుగుచున్నది. లోకము పెనుగొని కట్టుడికెపెట్టుడిన పోవుచున్నది. ప్రజలెక్కుడమోచినము సోగోటస నావాయోగా గాథవలె చెప్పుకొనుకొండిరి. పోలీసుల సెలవికిడి పెంచినది. అధికారుల గద్దింపులను గాలికిపోవుచున్నారు. పట్టుకొను ప్రయత్నమున శ్రమపడుచున్నారు.

జయదేవుఁడు ఫస్టుక్లాసువరాండా యందు పడకకుర్చీలో పరుండియుండెను. కొమార్తె కమల జనుదెంచి చెంగటనున్న పీఠమున నాసీనురాలైనది. జనకునివంకఁ జూచి తండ్రీ! చల్లనిగాలి వీచుచున్నది. వింతవింతరంగులుగల పూవులచెల్వు నవనవలాడుచు చిగురులతో యందములను చిందుచున్నవి. శకుంతసంతానము సంచారమును సలుపుచు, మనోహరములగు రుతములను జేయుచు వీనులకు విందుగొలుపుచున్నవి. వివిధములగు కుసుమములు వికసించి హాయిగొలుపు సువాసనలను వెదఁజల్లుచున్నవి. సమస్తమును చూడ నెమ్మికగనుండి సంతోషమును గలిగింపఁజాలియుండినను నీవు శాంతిసుఖము ననుభవించుచున్నట్లు గనుపట్టుటలేదు. కారణము గనఁజాలకున్నాను. నీమనమున గల విచారము మొగమున తాండవించుచున్నది. మనకేలోపమునులేదు. గౌరవప్రపత్తులు తరతరములనుండి వచ్చుచున్నవి. పేరు ప్రఖ్యాతులుగల కుటుంబము మనకుఁగలదు. శ్రోత్రియమైనసంసారము. పాడిపంటలును, దానధర్మములును, బీదసాదలకు, నిరుగుపొరుగులకు, నాయనసంపత్తికి స్థానమై, యుపకారముల కాలవాలమై, యలరారుచుండును. చదువుకొను బాలురెందరో నీవలన నాదరింపఁబడుచుందురు. సమస్తసౌఖ్యములు గలిగి యుదారుఁడవై యున్న నిన్ను సుఖమునకు దూరము గావించుచున్న విచారమేదియో పాలుపోవుటలేదు. మాజన

నిక్కె విచారించు చుంటివా! భగవంతునిచే చేయబడినలోపమున కెవరేమిచేయగలరు. అది జరిగి చాలకాలమైనది, విచారముం డకపోదు దిగ్భ్రమింగవలెను కాని యిట్లుండుటన్యాయమా? నీకు ధైర్యముచెప్ప పాటుపడనవసరములేదు వయోవృద్ధువు. లోకా నుభవముకల వాడవు. నీకు తెలియనిదేమున్నది.

తల్లీ! నీకు నేమని వచియింపను. మీజనని గతించిన విచారము నాటికినాడు సన్నగిల్లుచునే యున్నది. నీవు వచించి నట్లు కుటుంబమునకు లోటేమియులేదు. అన్నియు బాగుగనె యున్నవి. కుటుంబమున కుత్తరవాదికావలసినవాడు సుతుండు. వాడు కులగౌరవము కాపాడదగినవాడుగనుండి, గుణముగ స వ రించుచు సంతోషము గూర్చజాలినవాడుగ నుండవలెను. అప్పు డుగదా మేలుగనుండును. అది లేనినాడు తండ్రికి విచారము గాక సుఖమెట్లులవడును. నీయన్న ప్రతాపునకట్టి యోగ్యముగు నడవడి పట్టువడలేదు. పెంకెతనమునకు పేరుపడినాడు. దుర్మా ర్గమునకు దాసుడయినాడు. ఇంటగలవారెవ్వ నసూయ. నా యందు గౌరవభావములేదు. మంచిజెప్పిన గ్రహించు తెలివి గనబడదు. తనబాగు తనకుఁ దెలియదు. వివేకములేదు. విన యమెఱుఁగడు. సౌజన్యత గానరాదు. విజయునిచూడు ఆ తె లివితేటలు. ఆనేర్పరితనము, ఆచాకచక్యము, చూడ ముద్దు గొలుపుచుండును. కన్నవారిని మిమ్ముభయులను రెండునేత్ర ములుగ భావించి కనులఁ గప్పుకొనుచుండును. నీసపర్యవలన మీయమ్మలేని లోపము నాకగుపించుటలేదు. మనచే పెంపఁ

బహుమున్న లీలయును గుణసంపత్తి కలదై నీకు నీడవలె సంచరించుచుండును. అది నాకానందదాయకమై నేత్రపర్వముగ నుండును. మన వ్యవసాయపుఁ బనుల నతిశ్రద్ధతో జూచుటయే గాక సకల కార్యములును సమయానుకూలముగ నెరవేర్చుచుండు విజయుని తోడ్పాటున కలరుచుండును. నిజమే; కులదీపకుఁడు కాదగిన కుఱ్ఱఁడు మాత్రము వట్టిసుంతగ తయారైనాఁడు. పరువుమిత్తి మూదలఁ బాడుచేయుచున్నాఁడు. తుంటరితనము, తంటాలు, తన్నులాటలు నాటికినాఁడు పెచ్చుపెరిగి యింటిపై నాయుచేసి వీపోగ్గు ప్రజ్ఞ సంపాదించినాఁడు. అసహ్యించుకొనిన లక్ష్యముచేయఁడు మందలింపులను పాటిగఁజూడఁడు. చీవాట్లకుఁ జంకఁడు. పోకిరీలజత మానఁడు. అన్నియు తగవులాటలె. శిక్షింపఁబోయిన చేతికందఁడు. తిండికైన నెప్పుడు వచ్చిపోవునో తెలియదు. విజయుని మాతయగు రాధ కాతనియం దాదరము మెండు. వానిపను లామెకు హితవుగనుండును. కోపపడినను, బెదరించినను, వానికండగనుండి వెనుకవేసికొనివచ్చును. పల్లెత్తు మాట యననీయదు. తల్లిలేనికతమునవో, చిన్నప్పటినుండియు పెంచిన కారణముననో యభిమానము పెంపుననో యాతని పక్షమున నిలుచును. ఒక్కఁగాని యొక్కఁడు. నాకా వయసుమళ్లినది. వానికి యింటికి యజమానిగనుండి పనులను చూచుకొను వయసు వచ్చినది. ఏమిలాభము. మంచితన మెఱుఁగఁడు. వ్యవహారమును చక్కఁబెట్టుకొను నేర్పు సూన్యము. పాడుపనుల కలవాటుపడిన తుంటరి. ఇంటిపట్టున నుండఁడు. చిన్నతనమున

నాగడముగ పెరిగినను పెద్దవాఁడైన వెనుక బుద్ధి తెచ్చుకొనఁడా యనుకొంటిని. నాతలంపు తారుమారైనది. మంచిగ నడచుకొని బాగుపడఁజూడుమని యెంతచెప్పిన నాయోగ్యత వానికిపట్టు లేదు. నన్నెదిరించుటకుగాని ధిక్కరించుటకుగాని వెనుదీయఁడు. అనవసరపుఖర్చులను జేయుట కందివేసినచేయి. స్నేహితులతో వేడుకలుసలుపుటకు కావలసినధనమును మాటిమాటికి నే త మ్మని పీడించుటకుకూడ నారంభించినాఁడు. విజయుఁ డతిజాగరూకతతో పనిచేయుటను జూచి మెచ్చఁడు. యాతని మాటలకు విసుగునిరసనమును జూపును. లీలనుగాని నిన్నుగాని సాదరభావమున జూచుట గానబడదు. కమతగాండ్రతోనైనను తిన్నగ మాటలాడఁడు. పెద్దలచెంతఁ జేరఁడు. తన్ను వేయివిధముల జూచుచుండు రాఘవైనను కసిరికొట్టుచుండును. వీనికి సంసారపు బాధ్యత గలుగుటెట్టులనియు, కుల గౌరవము నిలుపఁబెట్టునా యనియు, సంపదను కాపాడగలఁడా యనియు, నామనసు ననయము మీతలంపుల చీకాకుపడుచుండును. నా యానందము వీని మూలమున యడుగంటినది. సౌఖ్యము సాగరమున కూలినది. ముందుగతి యేమియగునాయను యోచనములో మతి మందగించిపోయినది, ఈవిచారము నన్ను చెతలకు పాలుపరచుటయె గాక యీలోకమునుగూడ వీడునట్లొనర్చగలదని చెప్పగలను. ఏమిచేయను. ఎట్లు వానిని మంచిమార్గమునకు త్రిప్పనగును. కులము కూలిపోవలసినదేనా ? గౌరవము గంగపాలు గావలసినదేనా. దీనినుద్ధరించుమార్గము లేదా యని యోచనపరంపర

లకు నిలయమైన నామనమున కూరట యేలోకమునుండి వచ్చి
ను. తల్లీ! నా బ్రతుకగధోగతి పాలైనది. పోనిమ్ము పెండ్లి
చేసిన సుదురుకుము ననుకొందమన్న తిన్నగ జూడకపోయినచో
వచ్చిన నెలతి నెత్తిని నిప్పులుపోయునేమో. అదియొకపాపము.
ఆయుసురు నాకు చుట్టుకొనునను బెంగ. వీనితో పాట్లు బడుట
గాక వచ్చిన దాని విచారమును జూడలేక కడుపు తరగుకొని
పోవును. నిన్నొకయింటిదానిని చేసిన బాగుండును. నాబెంగ
కొంతలో కొంత తీరగలదు. లీలనుగూడ వీలుగల సంబంధమును
చూచి ముడిపెట్టవలయును. ఈరెండును సవ్యముగ జరిగిపోయిన
చో, విజయుని సంగతంత ప్రయాసకరమైనది కాదు. సుగుణ
వంతుడు. అతని వర్తన మెఱిఁగిన వారెవ్వరాతనికి పిల్లనియ్య సం
కోచింపరు. ఆడుబిడ్డల పెండ్లి తొందరపడిచేయుటకు వలనుపడదు
నాకంఠమున నూపిరి యుండగనె తగిన సంబంధముచూచి చేయ
వలెను. రామపుర జమీందారుని పుత్రుఁడు మంచివాడని
వినుచున్నాను. వారికె నెమ్మదిగ కబురంపిచూచెదను. అది నీవు
నిశ్చయపడినచో వారి దివాణమున పనిచేయువారలలో మంచి
వానిని చూచి లీలనుగూడ నివ్వవచ్చును. మీరుభయులు
జంటబాయకయుండు నవకాశ మేర్పడును. దానికై నేడే తగిన
ప్రయత్నము సలిపెదను. ప్రతాపుడు కలడు నాకేల నాశ్రమ
యనుకొనుటకు గాని యుపేక్షచేయుటకుగాని వీలులేదు. మంచి
చెడ్డ లెరుగని నరపశువు. నాలుమూలముఁ దెలియని సన్యాసి.
వాడివలన మంచికార్యము లేవియు సమకూడఁజాలవని ఘంటా

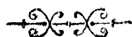
పదముగఁ జెప్పగలను. సాధ్యమైనంతవేగముగ నీకొఱకు ప్రయత్నము చేసితీరెదను. ఆలస్యము కూడదని పలుకుచుండఁ, టపాలబంట్రోతు చనుదెంచి యాంధ్రపత్రికయను వారపత్రికను తెచ్చియిచ్చెను. జయదేవుఁడు దానిని విప్పి చదువుచు దోపిడి దొంగలనాయకుఁడను మకుటముతోనున్న వ్యాసమును చూచి కమలా! మనమఱియాద నేటితో మంటఁగలసినది. కీర్తి గంగపాలైనది. చూడుమని పత్రికను కమల కొసఁగి లేచి కూర్చుని రెండుచేతులతో తలనదిమికొనెను. పత్రికను కమల యందుకొనుచునే పెద్దయక్షరములతో ముద్రింపఁబడిన యా వ్యాసమును చదువ నుపక్రమించినది. అందిట్లున్నది. "పేరు కీర్తులకు నిలయమై, గౌరవమున కాలవాలమై, సంపదలతో తులఁదూగు జయదేవ మహాశయుని యేకపుత్రుఁడు ప్రతాపుఁడు కొందరు ధూర్తులను జట్టుగఁ జేర్చుకొని కన్నములు, దోపుడులు, మొదలగు క్రూరకార్యముల నొనరించుచు పలువురను మార్గమునబోవునెడ వారిపైఁబడి దోచుకొని పరారియగుచున్నాఁడు. పోలీసులకు పట్టువడుట లేదు. పోలీసులు వానివిషయమై మంచి ప్రయత్నమును సలిపి పట్టుకొననున్నారు. నేఁడో రేపో జయదేవునియింట నాతనితనయుఁడు దాగియుండెనేమోయని సోదాచూచుటకును తనయుని సమాచారమును దెలుపమని యాతని జనకుని యడుగుటకును సిద్ధముగనుండిరని తెలియుచున్నది. ప్రతాపుని యాలజడివలన ధనముగోలుపోయినవారును బాధలకు లోనైనవారును, ప్రభుత్వమువారికి తమ సొత్తెంత

పోయినది నేమేవస్తువులు పోయినవి నివేదించుకొనియుండిరి. అత డెందుండునదియు తెలియబరచినవారికి, పట్టియివ్వగలిగిన వారికి ప్రభుత్వమువారు తగిన బహుమతి చేయుదురు. పట్టి యిచ్చెదమని వచ్చినవారికి రక్షకభటులసాయము కావలసినచో కొంతమందిని వెంటనంపెదరని యుత్తరమిచ్చిరి. ధైర్యవంతులగు దయార్ద్రహృదయులు కష్టమని జంకక, మనకేమని నిరుత్సాహ మును పూనక, ప్రభుత్వ బహుమతిని పొందుటకును, ప్రజల బాధలను బాపుటకును పాలుపడి యతనిని పట్టియిచ్చి తమ ప్రజ్ఞను లోకమునకు వెల్లడిచేయ పాటుపడ గోరుచున్నాము. భగవంతుడు వారిని రక్షించునుగాక.

స్వకీయ విలేఖరి.

అని చదివి ముగించిన విని నెత్తిమొత్తుకొని కమలా! నేనేమని జీవింపను. వీధిలోనికెట్లుబోవుదును. నలుగురిమొగము నెట్లు చూడగలను. ఈయపయశము నెట్లు భరింపజాలుదును. ఎంత గౌరవముగ బ్రతికితిని. నీకు మంచిసంబంధమెట్లుతేగలను. ప్రతి గ్రామమున నీసమాచారము వెల్లడియై యపవాదమల్లుకొని పోవునే. ఏమిగతి. ఇన్నినాళ్ళును పరువుగ బ్రతికి యింటివెనుక చచ్చెనన్నట్లు నాకీవార్ధక్యమున నీవాదేలనెత్తిని బడవలయును. చెట్టు చెడుకాలమునకు కుక్కమూతి పిందెలు బయలుదేరునట్లు వీనితో యీకుటుంబ మంతమొందుటకు గాబోలు నాకడు పున నీతుంటరి పుత్రుడుగ జనించినాడు. లేకున్న వీనికీదుర్బుద్ధు లేలకలుగ వలయును. అయినింటబుట్టి యప్రయోజకపువనులకు

పాలుబడుట దురంతమునకు పుట్టినబుద్ధిగాని వేరేమియగును. తల్లీ! నేనిక బ్రతుకఁజాలను. ఈనింద భరింపఁజాలను. వినఁజాలను. వినఁజాలను. అయ్యో! నిన్నేమిచేయను. ఎవరికప్పగించిపోదును. తల్లిలేనిలోటు తలముక్కలై యుండ నేనుకూడ నన్యాయముచేసి పోయినచో నేమగుదువు. ఎట్లు జీవించెదవు. నీమాట తలంచుకొనిన నాగుండె బ్రద్దలగుచున్నది. బ్రతుకలేను, నిన్నువిడిచిపోలేను. నాయవస్థ వెనుకకుపోయిన నుయ్యి, ముందునకుపోయిన గొయ్యి వలెనున్నది. హా! దైవమా! నన్నేమిచేయనుంటివి. ఇంకను పరీక్షకులోబరచి నెతలముంచి యన్నోగతిపాలుచేయనుంటివా. తాళజాల! తాళజాల! రక్షింపుము! రక్షింపుము!

విజయునకు లీలకోరికను దీర్చుపట్లను తలంపు తలమున్కలుగ నున్నది. చిత్తమునకు చింత, బుద్ధికి పరాకు, మనసునకు మక్కువ బలవత్తరములయినవి. తలంపులలో నత్తుకొని, రూపులలో నిలచి, భావంబును చూరగొని బయల గనుపించుచున్నది. యౌవనరూపము విజయునకు ప్రతివస్తువును లీల యవయవములవలె దోచగడంగినవి. మనసేయవస్థలోనున్నది యతఁడెఱుఁగడు. అంతలో సంతోషము. అంతలో విషాదము. కార్య

క్రమముచు సాగించుచుండెనేకాని యెట్లు కావించుచున్నది యాతనికి విశదమగుటలేదు. కాళ్ళు నడచినట్లుపోవుట, చేతు లాచరించినట్లుచేయుట, ఏమిచేయుచున్నది, యెందుకు చేయుచున్నది. గుర్తులేదు. మెలకువలో నిద్ర. జాగ్రత్తలో స్వప్నము. జీవితమునకొక వింతమార్పు. అడిగినదానికి సమాధానముగ మనుగాని సహేతుకముగ నున్నదియు లేనిదియు నాతనికి దెలియదు. లీల తన యెడను దండవేయుచున్న పులుకీవాలకము నకు మూలమైనది. దండ చేతనిడుకొని పూలచెట్లచెంగట విహరించు లీలలను పరధ్యాన్నముగ వచ్చి యధాత్తుగ తారసించినాడు విజయుడు. ఒడలు ఝల్లుమన్నది. శరీరము గగుర్పొడచినది. నిలచిపోయినాడు.

లీలా—విజయా! నేటికైనను నీయభిప్రాయము మారినదా? యథాపూర్వముగనె యున్నదా? నన్ను వగలపాలు గావించుచుంటివి తగునా? కోరి వచ్చి వలచిన నా కోమలిప్రేమను నిరసించి దూరము గావించుచుంటివి. మరి మరి విచారము పాలు గావలసివచ్చెను. ఈసంగతి లోతుగ నాలోచించిచూడుము. చెప్పినచాదస్తము. వినిన వెఱ్ఱిగ నాడెదము. ముందు వెనుక లాలోచింపక నామనసు నాడు నీకు వెల్లడించియున్నదానని తలపకుము. నీగుణములు మనమునకును, రూపము కండ్లకును, సౌజన్యత భావమునకును, నచ్చికగ నుండుటచె యభిలాష పొడమి, యనురాగము పెంపొంది, నీపాదమున కనుమతింప జేయ వరింపనెంచితినిగాని, మోహజనితోన్మాదంబున గామించి

నన్ను చేపట్టుమని నిన్ను వేడినదానను గాను? నాకంటె నీకు కూర్చువారుగాని, మక్కువపడువారుగాని కానరారు. నీరెరా మోకా లొడ్డుచుంటివి. మగవాడు వలచినదానికన్న మగువ వలచినవో సౌఖ్యమపారము సుమీ! ధనమున కాసింపడి వలపు, రూపమునకు జోకజెందు సంపర్కము, వెలిగి వెలుగుం గని మానిని మక్కువ, ఎట్టిపో పరిణామమగునో యూహిం చుకొనుము. వివిధమయిన యనురాగములు చూపి మురిపించి యేమియూటగట్టుకొన నెంచితివి. నాయందెట్టి నేను గుణసంపత్తి గదా నిరసించుచుంటివి. నీవే నన్ను ప్రేమించి నా యభిమతమును దెలిపినప్పుడు నేను నిరాకరించినవో యంతవలనగలుగు నా యవమా నము నీకు చక్కగ బోధపడియుండును. ఆడుదానికోరిక దీర్చుట యుక్తము ... నమ్ముము.

విజ——! నీహృదయమున నింత మహోత్తరమైన ప్రేమనిధి దాగియున్నదని కలనైనను దలియనైతిని. నీవాచామృత మాధుర్యమునుగ్రోలి నా జన్మ ధన్యతను గాంచినది. అనురాగపూరిత వాగ్జాలము నా సందేహరాహిత్యమును గావించినది. మోడిమాటలనని భావింపబోకుము. నీయందనురాగములేకగాని, దుర్గుణములను గనుపెట్టియుండుటచేగాని, వికారరూపవని గాని చేపట్ట నిరసించుటలేదు. నా నిరాధారమైన పరిస్థితి సందిగ్ధభావముచు సమకూర్చి విరసపు భాషణములకు పాలుగావించినది. అట్టిభావము నీమనమున పొడమినచో నీవు మాత్రము నేను వలచినంతమాత్రమున నియ్యకొనసాహసించె

దనేమొ యోచించి పలుకుము. నీ గానసదృశమగు నామనం బెపుడు నీయుపలాలితవాక్యములకు లోనై, బ్రతుకలేకపోవమను భావనచే మృదువై, చేపట్టసుఖింపఁగావనగిలదను నాశచే నవనీతమై కరుగుచున్నది. కాంతాకనకంబులపట్ల మగవాడెన్నఁడు మనసుపడకుండ నుండవలెను. నీవినోదవాక్యము, నీయాత్మగౌరవము, నీసౌజన్యత, నీమృదుభాషణములు, నీనేర్పరితనము, నెనరిమానసము నలరింపఁ జేయుచుండెను నీకోరిక కాటంకము గల్పించి జాలముచేసి మనమున కాయాసమును గూర్చిన నానేరము నీవు సైరింపదగినదనుటకు సందియములేదు. నిన్నుచేపట్టి సుఖింపవలెననెడి యాశ యెప్పటప్పుడు గలుగుచుండెడిది. దానిని నేను దురాశగా భావించి దూరము గావించుకొనుచుంటిని. దానిబలసంతోషమున కిప్పుడు లోటుగ లేదుకాని, నీప్రేమానుబంధమునకు నేను చిక్కి దానికే దాసానుదాసుడను కావలసివచ్చుచున్నది. నిన్ను ముందుకోరినపుడేల వలదంటినో యిప్పుడేల యొప్పుకొనుచుంటినో బోధపడుటలేదు. మోహాంధకారమునకు పట్టుబడితినేమో. ఈవిషయము నీవు నాముందు వివరించిననాటనుండియు రసోన్మాదము నన్ను వహించినదని తెలియ గ లి గి తి ని. ఇ ప్ప టి కి ని యీ కా ర్య ము న కొ డబడవలయునా నిరాకరించవలయునా యను సంశయము మాత్రము నన్ను విడువలేదు. అనురాగము బలపడినది. ప్రేమ మిక్కుటమయినది. నీకోరిక కడ్డుచెప్పవలదని భావము బలవంతపెట్టుచున్నది. మనసిచ్చగించుచున్నది. దానినాపగల బలము

నన్నుగిల్లినది. నీచేతను నమించిపదానికి నవినయముగాని సుఖ మేదియో నన్నావరించినది. నీతలంపునకు కష్టము తలపెట్టను మని నిరోధించుచున్నది.

ఈపలుకులు విజయుని నోటినుండి వెలువడుటయు తోడ్పుగ లీలను నేల నున్న పంకరించినది. గుండె దడదడలాడినది. మనసున నేదియో మార్పుకలిగినది. మొగము పైకెత్తి తేకపోయినది. తలంపు ముందునకు రాలేదు. ఆలస్యముచేసిన మించిపోవునని హృదయము ప్రబోధింప విజయుని కంఠము నలంకరింపజేయుతలంపునఁ గూర్చిన పూలమాలిక పంకను చేతులతోనుంచుకొని జాలముచేయుచుంటినేల. అండపిండజని దండను వేసియూరని దండను చేసెదమని ప్రబోధించుచున్నట్లు భావమున నొకయూహ స్ఫురించినది. వెనువెంటనే యామె మృదుహస్తములు రెండును మల్లిన విజయుని కంఠమునంటను సాగి మాలను కోమలకంధర గళమున నలంకరించుటయేతఱుగ విజయుని హస్తములు లీల కంఠమును దేహమును పెనవేసి కొనినవి. ఆలింగన సుఖమున నుభయుల మానసములు నానందపారవశ్యము తన్మయత్వము నొందినవి. వారాతిత్తి సంతోకాలమును గడపిరో వారెఱుగరు, శరీరావ్యవస్థావంకకు పరిచర వచ్చుచుండెను. అతని పదధ్వని వారికి మెలకువను కలిగించినది. లీల విజయుని కంఠమును విడచి విజయుని కౌగలింతను తప్పించుకొని యెడగ దొలగి నిలచినది. ప్రతాపుడు వారు నిలచినయెడ కరుదెంచి విజయుని వంకకు తీక్ష్ణమగు దృష్టులను బరపి యేమి లీలతో నేకాంత

మాడుచుంటివిగా. ఎవరునీకాపాగరు. తలకుమిగిలిన పనులను తలపెట్టుచుంటివే. పోపొమ్ము. జాగ్రత! ఇకముందిట్టిపను లొనరింప జూచితివేని నిన్నిందుండి తరిమివేయుదును. నీతల్లి మంచితనమున నీసారికి క్షమించితిని. పోతరించి ఘాతలు పలుపువాడవై యుండకగవు. లీలా! నేటికి వీనితో ప్రసంగించుచుంటివి. వీడు మాకమితగాడు. వీనితోనేమి. నిన్నల్లారుముద్దుగ ప్రేమించి కాపాడించి చేపట్టుచుంటిని. నాకు రాణివికాదగిన నీవు విజయుని వంటి నీచునితో కలసిమెలసియుండుట తగదు. నాసంపదకంతకును నిన్నధికారురాలనుగఁ జేయుదును. ఉభయులమును ప్రేమ రాజ్యమునకు పట్టముగట్టుకొని సౌఖ్యపరంపరలలో మునిగి తేలుదము. మనకు లోపమేమిగలదు. ఔనని తలయూపుము.

లీలా౦——అయ్యా! నీవు జయదేవునికుమారుఁడవు. నేననాథబాలికను. నాతండ్రిగారు సంపన్నులు. తగిన భాగ్యవంతులఁబిలెనుచూచి వివాహము చేయుగలరు. నాయింటిదానిని చేపట్టఁజూచుట మాతండ్రిగారి కయిష్టముగ నుండును. మాకు వానివలన కష్టమును తలవంపును గలుగును. ఈయెడ మాకు గలిగినకోరిక న్యాయమయినదిగ గనుపట్టుటలేదు. నన్ను పరిణయమాడక కోరికదీర్చుకొనుట కొకయాటవస్తువుగ నుపయోగపరచుకొనవచ్చునని భావించుచుండినచో యట్టిసేచ్ఛకుపని కెంత మాత్రమును పాలుపడుదానునుగానని నమ్ముడు.

ప్రతా——లీలా! యేమినాపొందు నీకంత నీచముగ గనుపట్టుచున్నదిగా! గతిలేక నాయింటఁజేరి జీవించుచు నావాంఛ

దీర్చుటయునిన నీకు కష్టముగ దోచుచున్నదిగా! మక్కువంతో వేడుకొనుచున్న నన్ను నిరసించుటకు నీకెంతటి ధైర్యము కలిగినది. నాతలంపును నెరవేర్పఁజాలనిచో నీవెట్లు భీష్మించుకొని యుండగలవో చూచెదనులే. ఏమి నీసాహసము. నీపెంకెతనమును వదిలించలేకపోయినచో నేను ప్రతాపుడనే కాను. ఈపేరు పెట్టి నన్ను పిలువకు.

లీలా—మీరు దురంతమునకు పూనుకొనుట తగదు. మీయింటఁ జీవించుచున్నంతమాత్రమున నీచపుపనికి కాలాయపరచి, మానము మంటగలపి యధోగతి పాలుజేయజూచుట న్యాయమగునా? మీరు నన్నుంపుడుకత్తెగఁ జేయఁజూచుచుంటిరిగాని పరిణయమాడ నిశ్చయించినను మీపొందునకు నేనొప్పుకొనఁబోనని నమ్ముడు. భాగ్యవంతుడను నాకేమిలోటు. నాకంటెను మంచివానిని పరిణయమాడగలవాడనని యనవచ్చెదరేమో. మనసు కుదిరినచో గలిగెడి యనురాగము కోటీశ్వరుడు ప్రార్థించినను గలుగఁబోదు. నామనసు మీపొందున కియ్యకొన నభిలషించుటలేదు. కొయ్యబొమ్మను చేపట్టిన గలుగఁబోవు సుఖమె నను బెండ్లియాడినను సమకూడును. అంతమాత్రమునకు మీరు నన్ను బలవంతముచేయుట, నేను నిరసించుట, పరులువిని నవ్వుట, మీసుఖము దూరమగుట, మీకు విచారము కలుగుట, తటస్థమగును. అనురాగములేనిపొం దడవిని గాయు వెన్నెలవంటిది. వాసనలేనిపువ్వు ధరింపయోగ్యము గానట్లు మగువకు మనసులేనిమగడు సౌఖ్యమునకు దూరుడు

బలవంతమున పొందగోరను నెత్తినిబడి నిందపాలుగావలను. దానివలన కూడినచ్చునది లేదు.

ప్రితా—లీలా! ఎన్ని నీతులు నేర్చితివి. ఎంతటిదాన వైతివి. ఇంత తెలివిదేటలుగల నిన్ను, నామనమున కాహ్లాదము మొనరిన్ను, విడువజాలను. నీకనురాగము లేకున్న నాకేమికొరత. నాకు నీపై నెంతటిమోహము జనించియున్నది. కోరినకోరెక కొనసాగించుకొనుట పురుషలక్షణము. నీసొకులకుజంకి నానం తోషమున కాటంకము గలిగించుకొనంబోను. నీనీతులు సత్వ హీనునకు సమాధానముగ నుండును. నావంటివానికి సరిపడవు. అనుభవింపందగిన ఫలము దనంతమాత్రమున నిరుత్సాహ పడ రాదు. సాయశక్తుల దానిని సాధించి యనుభవింపగలవాడే మగవాడు, నీవనుమతించినసరియె. అనుమతింపవేని బలవంత మున నైనను నిన్ను గనుముకమానను వృథాయాసమున కేల పాలుపడియెదవు. ననుంగూడి సుఖింపంజూడుము.

లీలా—చెల్లుబడికలదని మగవాడని, చెడ్డపనికి పూని కొని, బలవంతమున, నొకమానవతి జీవితమునకు, కళంకము నాపాదింపజేయుట, మీవంటి గృహస్థులకు ధర్మముకాదు. నన్ను మీచెలియలుగా భావించి కాపాడంజూడుము. వలదని వేడుకొనుచుంటిని. పాడిగాదని విన్నవించుకొనుచుంటిని. బ్రితి మలాడుచున్న నాబ్రతుకు భగ్నము గావింపవలదు. అన్యాయ కార్యము లొనరించువారి యాయువు క్షీణించునని పెద్దలు

పలుకుదురు. వృద్ధిలోనిక రాణింపనివారి కబలలను నుసుసుపెట్టుట కూడనిపనియని పనిచేయుచుంటిని. నావినయపూర్వకప్రార్థనము నాలకించి దురితమునకు పాలుపడక, నాకురుపునురక్షించి మీమర్యాదను కాపాడుకొనుడు. నేనిపు డుసలరాదు. వేళ యతిక్రమించినది పోవలెను.

ప్రతా—మాటలచే మోసపుచ్చి చల్లచల్లగ నిందుండి దాటిపోనెంచుచుంటివి. నీచాకచక్యమునకు, మాటకారితనమునకు మెచ్చుకొనవచ్చును. నిన్నుజూచినదిమొదలు నామనోవేదనహెచ్చును. కామజనితోన్మాదమున కౌగిటంజేర్చి, యధరామృతపానమును జేసి, కేళీవినోదమునందేలి యానందసాగరమున నోలలాడగోరు నావాంఛను దీర్చుకొనుటకు బలవంతము జేసినగాని నీయంతట నీవియ్యకొని తీర్పజూడకున్నావు. నీజాలమునకిక తాళియుండజాలనని పట్టుకొను నుద్దేశముతో చేతులుచాచుకొని యాకోమలినంటకపోవనెను. అదిగని యామె యందుండిన మరియొకకు భంగమునాటిల్లకుండ నుండదని చరచర గృహమువంక కేగినాగినది. ప్రతాపుడు నెనువెంటబడి తరుమనాగినాడు. చేతికందకుండ పరుగెత్తుచున్నది లీలాప్రతాపుల సంభాషణమువినుచున్న విజయుడు, ప్రతాపుని దుర్గుణము నెఱింగినవాడగుటన, లీల నిప్పుడాపదనుండి తప్పించుటకు తగినమార్గమును యోచించి, వెంటనే కమలయున్నయెడకుంజని, ప్రతాపుడు లీలననమానుషమున బలాత్కరించుచుండెనని తెలిపి, యామెను వెంటబెట్టుకొని, వారుమాటలాడుచున్న వం

కకు బయలుదేరి వచ్చుచుండెను. ప్రతాపునిచే తరుముబడు చున్న లీల, తనకెదురుగా వచ్చుచున్న కమలను గాంచుటచే గలిగిన ధైర్యమున వెనుకకు దిరిగి ప్రతాపుని నిలువుమని గద్దించినది. కాని యాతడాగలేదు. లీలను పట్టుకొని దగ్గరకు లాగి కౌగలించుకొనుచుండెను. కమల యుభయులమధ్యకుంజని యన్నపట్టు విడిపించి, యిదియేమిదుండగము. లీలనీవిధమున బాధింపదగునా? నీవైఖరిచూడ నసహ్యముగ నున్నది. ఇంతటి దురంతమునకు పాలుపడుట మరియాదగాదు. జనులువిని సహింపరు. మంచిచెడ్డలక్కరలేదా? ఏమిపనియిది.

ప్రతా—కమలా! దీనికె నాహృదయపూర్వకమైన పొందు పనికిరాదట. ధనవంతుడనను లక్ష్యములేదట. దానికంటెకె నలుసువలె గనుపించుచుంటినిగావలయు. దీనికెంతయాగడ మేలకలుగవలయును. మనయింటజేరి బ్రతుకుచున్నాననువిశ్వాసమైనను లేదు. నాయందు నేరములనెంచి, నీతిగరపు చున్నది. నాచెట్టబట్టిన గౌరవలోపము గల్గునట. పెండ్లియాడ నెంచిన నొప్పుకొనదట. వయసునకా, రూపమునకా, ధనమున కాలోపము, ఎందుకు నన్ను నిరసించుట. నావంటిభర్త నెట్లు సంపాదింపగలదు అది వలదన్నంతమాత్రమున చచ్చినట్లుండ వలసినదేనా. నాకోరిక నెరవేరవలయును. నీవైనను బోధపరచి నాకనురక్తురాలిని జేయజూడుము.

కమ—నీయందనురాగములేనికాంతను చేపట్టి యేమి భాగ్యము బాపుకొందు ననుకొంటివి. ధనవంతుడవు కావ

చ్చును. రూపవంతుడవు కావచ్చును, నింతమాత్రముచే నీయం దనురాగము జనించుననుకొంటివా. ఇవన్నియులేకపోయినను ప్రేమజనింపవచ్చును. నీపై నామెకిష్టములేదు. నీకిష్టములేనిపనిని జేయుమని నియోగించినచో చేయుదువా? లీలమనసు నీయం దత్తుకొనలేదు. అది యామె తప్పుగాదు. బలవంతమున ప్రేమ జనింపఁ జేయగలవా? ప్రేమ సహజముగ గలిగినప్పుడే యానం దము కలుగగలదు. తెచ్చిపెట్టుకొనినదానివలన నుపయోగ మేమి? తాత్కాలికముగా నించుక సౌఖ్యమువచ్చినను, మనః ప్రీతి కలిగింపఁజాలదు. దౌర్జన్యమున నామెను పొందఁజూచు చుంటివి. దానివలన నీకపాయమును, బాధయు, తప్పు, సహజమగు ప్రేమవలె సంతోషము నీయజాలదు. నీనడవడి చక్కగ లేకుండుటచే లోకమున నపవాదమల్లుకొని యున్నది. తండ్రిగారిమనమునకు సంతాపకారణముగ నున్నది. దానికి తోడుగ నింటకలవారియెడ నిట్టివసంగతమును సలుపజూచు చుంటివి. ఆయన కాగ్రహము జనించును. దానివలన కీడుగలు గక మానదు. మరియూనిగ సంచరింపుము. కుటుంబగౌరవ మును కాపాడజూడుము.

ప్ర—కమలా! నీప్రసంగము సందుచేసికొని లీల మెల్లగ తప్పించుకొని పోయినది. కానిమ్ము. లోకమున నుభయులును ప్రేమించియే పెండ్లిచేసికొనుచుండిరా. తల్లిదండ్రులిష్టమై నవారినిచూచి చేయుచుండిరా. అనురాగము వారికూడికవలన కలుగవలసినదేకాని మొదటనే కలుగవలెననుట యేమిమాట.

అటువంటిది నూటికో కోటికో యొక్కటుండుటరుదు. మగవా నికగలిగిన ప్రేమకు మగువలు కాదనకూడదు. మగవాడు స్వతంత్రుడు, వానిచెట్టబట్టి యాఁడుది సుఖపడఁజూడవలెను. తగుదును, ప్రేమించితినని, యేకులహీనునినో, యేధనహీనునో, కట్టుకొనినచో కలుగులాభ మేమి. నాకోరిక దీర్చుకొనలేనప్పుడు చూచుకొందును. ఇక తారసింపనే తారసింపదా? నావలపుదు దీర్చక యేవిధమున మానగలదు. ఎంతకాలము తప్పించుకొనగలదు. దానితో పొందలేనినాడు నన్నీ పేరునపిలువకుము. మూడు నాప్రతిజ్ఞ పట్టినపట్టు నెరవేరువరకును నిద్రింపను. దానికి నేను పనికిరానుగా. ఏలాగున పనికిరానో, ఎందుకొప్పుకొనవో, చూచెదగాక!

కమ——నీకు మతిపోయినది. బాగుపడుయోగములేదు. దుర్మార్గులతో దిరుగుచుంటివి. క్రూరకార్యము లాచరించుచుంటివి. పెద్దల పేరు పాడుచేయుచుంటివి. పరువుప్రతిష్టలు మాపుచుంటివి. ఇంటగల నాతోనైన నిష్టముగనుండ జూడవు. ఆమదానిపై కత్తిసాధింపనుంటివి. పిచ్చుకపై బ్రహ్మాస్త్రమును ప్రయోగింపఁజూడకు. ముందు రానున్న యపాయములను గుర్తింపఁజాలకుంటివి. ప్రభుత్వమువారు నిన్ను బట్టనుండిరి. నీమూలమున తండ్రిగారి కపయశము వచ్చినది. రాజకీయపు చిక్కులు కూడ వచ్చునట్టులున్నవి. తండ్రిగారిని వార్ధకావస్థలో దుఃఖపెట్టజూడకు. మంచిగనడచుకొని యాయనమర్యాద నిలుపుము.

ప్రతా——నామంచిచెష్టలు నాకు తెలియకపోవు. నా

స్వేచ్ఛగ భంగముగ నేనెప్పుడును సంచరింపఁబోను. ఆపద వచ్చునని భయపడిన తప్పిపోదు. వచ్చినప్పుడు తెలివిగలిగి తప్పించుకొనుట మంచిది. దానిమ్మొ చూచుకొందము.

౭

లీల మనమున సంతోషవిషాదములు తాండవ మాడు చున్నవి. తాను ప్రేమించిన విజయుడు మొదట యనాదరమును జూపినను తుదకు వశుఁడై చేపట్ట నొప్పుకొనెను. ఆతలంపు మనమునకుఁ దగిలినప్పుడు సంతోషము. దుర్మార్గుడైన పితా పుడు బలవంతముగ బట్టి యభిమానమును చూరగొని జీవిత మును దుఃఖభాజనము గావించునేమొ యను విషాదము. ఇవి యిటుండ పెద్దబెంగ యామెను పీడించుచున్నది. వారియింటనే జీవించుచు తెలఁదాచుకొనుచున్నది. దుర్మార్గమునకు పూను కన్నవాడు యజమాని తనయుఁడు. అందు నెల్లవేళల నన్నె వరు కనిపెట్టకొనియుండి నాకు తోడుపడఁగలుగుదురు. మంచి చెప్పిన వినువాడు కాడు. కూడదని తెలిపిన మానుకొను గుణములేదు. సజ్జనుఁడుకాడు. క్రూరకార్యములనుఁ జేయు టకు జంకడు. పైగ త్రాగుడు కలవాటుపడినాడు. మొన్న

నాతో మాటలాడినప్పుడు సహింపరాని దుర్వాసన యాతనోటి నుండి వచ్చినది. అసలే కోతి, దానిపై కల్లు త్రాగినది. పైగ నిప్పు ద్రొక్కినది. పైపెచ్చు భూతముపట్టినదన్నట్లు తండ్రితో తగవులాట, పరిజనులతో గుద్దులాట, యింటగల వారితో బూతులాట, యిట్టివానితో నెవరు పడగలరు. ఇవి తలచుకొనిన నాగుండె దడదడలాడుచుండును. నన్ను పెండ్లియాడుట మానను గాదట, యుంపుడుకత్తెగఁ జేయదలంచినాడు. ఎంతటి నీచపుకార్యము. ఏమి దుస్సాహసము. తెలుపుటకు నోరెట్లువచ్చినదో. మోటుమనిషి. నాయభిలాష దీర్పక యెట్లు తప్పించుకొని పోగలనో, ఎక్కడ దాగెదనో చూచెదనులే యని ప్రతాపముతో బలికి నిన్ను పొందలేనినాడు నన్ను పేరునఁ బిలువకుమని ప్రతిజ్ఞఁ జేసినాడు. అవమానము వచ్చెడునేమో. అది తటస్థింపకున్న నెట్లు తప్పించుకొనవలెనో పాలుపోవుటలేదు. తండ్రితో వివాదపడెను. తండ్రికితఁడనిన యసహ్యము. ఎట్టకేలకున కిటికి చేరుకొనును. అదియొక మంచిగ కనుపడుచున్నది ఈతని నడవడి చెడుమార్గమున బడియుండుటచే విసిగి, కమలను వేగముగ వివాహముఁ జేయ తండ్రి త్వరపడుచున్నట్లున్నది. నాతలంపును కమలకుఁ దెలిపితినేని తండ్రితో నీవిషయము మాటలాడి, మా వివాహముగూడ నామె వివాహముతో జరుపు యత్నము జరుగును. విజయునియందును నాయందును జయదేవమహాశయునకాదరభావమే కాని వేరుభావము లేదు. మాకలయిక కనుమతింప వలయునే కాని మారాడఁ గూడదు. ప్రతా

పుడింట నిలచియున్నాఁడు. రాధచే విచ్చలవిడిగ దిరుగుటకు వీలులేకుండ నున్నది. కమలతో నాయభిలాషను దెలిపి యామె తండ్రికి నివేదింపఁజేయ నీనాఁడె ప్రయత్నించెదను. నాయునికి ప్రస్తుతావస్థలబట్టి చూచిన విషమముగ నున్నది. విజయుఁడు రక్షింపఁగలఁడు నాకేమి యనుకొందమనుటకు వీలులేదు. అతఁడును వీరిపై నాధారపడుటయేగాక యిచ్చటనే పనిజేయుచుండుటచేతను, మూఁడువేళల పొలమున నుండవలసియుండుటచేతను ననుగాపాడుటకు తగినంత యవకాశమతనికి కలుగఁబోదు. మరియాదకు లోపముగలిగినచో ననుచేపట్ట నిచ్చగింపఁడు. ప్రతాపుఁడు నన్నుద్ధరించు ననుకొందమన్న యతనియునికి యతనికే కుదురుగ లేనప్పుడు నాపనియసంగతి గాకమానదు. నాజాగ్రత్తలో నేనుండకపోలేను. ఏసమయ మెట్టిదో తెలిసికొనలేము. ఎల్లప్పుడును మనమనుకొనునట్లు కూడిరాదు. రాధకు ప్రతాపపుని యందుచాలప్రేమ. అతఁడేది చెప్పిననదిచేయ సిద్ధముగనుండును. అతఁడు నావిషయ మామెకు తెలిపినచో నన్నామె యేమి యపాయమునకుపాలుపడఁజేయునో తెలియదు. ఇంటనెప్పుడు కనిపెట్టుకొనియుండి యిల్లుదిద్దుయిల్లాలి ప్రోద్బలమే వచ్చి పడినయెడల నేనేమిగావలయునో తోఁచుటలేదు. రాధకు విజయుఁడు కొడుకు. అతఁడు నన్నునే నతనిని, ప్రేమించితిమని వినిన, యామె కిష్టములేకున్నచో మాపొందున కియ్యకొనకపోవుటయెగాక యేమికీడు మూఁడఁజేయునోగదా? నామనోరథమీడేరుటకు దైవము తోడుపడునో లేదో. ప్రతాపునిమాటలువిని

రాథ వన్నాతని కప్పగించునేమో. పాముసంచరించెడి యింట కాపురమున్న వారిగతిగ నున్నది నాబ్రతుకు. మనస్సు ప్రతి క్షణమపాయమునకు లోనగుదునేమొ యనుసందేహముచె యాందోళన పడుచున్నది. ప్రతాపుని దుండగమును కమలతండ్రికిది వరకె తెలియఁజేసియుండును. తండ్రిమందలించిన వినెడిపాటి వివేకమతనికున్నదని నమ్మవీలులేదు. వెఱ్ఱివానిచేతి రాయివంటి వాఁడు. సాధ్యమయినంతవరకు ప్రతాపుని కంటబడకుండ సంచరింపయత్నించెదను. అదిగో కమల పుస్తకమును చదువుచు నెమ్మదిగ నీవంకకే నడచివచ్చుచున్నది. ఆమెతో నీసమాచారమును తెలిపెదనని సమీపించి తనగదికి తీసికొనివచ్చి కూర్చుండఁబెట్టి కమలా! మొన్నమీయన్న చేసిన దుండగమును నీవాపకున్నచో నాగతియేమయ్యెడిదోగదా. నాటినుండియు నాకు దిగులుగనున్నది. నామనోవేదనను వినదగినదానవు, తీర్పఁదగినదానవు నీవు తప్ప నితరులు గానరారు. తోడునీడవు నీవేయని నమ్మియుంటిని. నాజననీ జనకులను నేనెఱుంగను. జననీజనకులను దైవమును మీతండ్రిగారెయగుదురు. బాధ్యతగలవారును సుజనులు నగుటచే మీప్రాపుననింతవరకునుహాయిగ జీవితమును గడపితిని. నీతోపాటు విద్యను నేర్చితిని. ఏవిధమగు లోపమును లేకుండ కంటికిరెప్పవలె కాపాడి రక్షించుచుండిరి. నాడుప్రతాపుడు బలవంతముచేసిన నేను వినక తప్పించుకొని పోతినని క్రోధమువహించి తనచెడుతలంపును దీర్చికొనప్రతిన వట్టియున్నాడు. యెఱుంగుదువు. నాటినుండియు నోటికన్నము

గాని కంటికి నిదురగాని రుచించుటలేదు. ప్రేమకు నిధానమైన వానిని వివాహమాడి జీవితమును న్యాయముగ గడపనుంటిని గాని ధనవంతుడని యాశపడ నీతని విడనాడి నడచుకొనుతలంపులేదు. మానినుల కభిమానరక్షణము మంచిభూషణము. స్వచ్ఛమగు సుఖమున కాశించి, నీతని విడనాడుట తగదు. వివాహమాడఁబోదుట. కులటగఁ జేసియేలుకొనుట. తగదని తెలిపిన వినలేదు. నీతులు పలుకుచుంటివేయని హేళన చేసినాడు. నాకాతని యందువలపులేదు. నాప్రేమను మదియొకరికర్పించి యుంటిని ఒప్పించుకొంటిని. వరియించుకొంటిని. నాప్రేమదండ నాతని గళమునలంకరించితిని. మనఃపూర్తిగ నాతఁడు నాప్రేమ కలరి నాచెట్టపట్టి సుఖింప నున్నాడు. అతనినిగాక లక్షాధికారినైనను వరింపఁబోను. బలవంతముగ నన్ను పాడుచేసిన ప్రాణమును పాయుదును. నాకోరిక నెరవేరుటకు నీన్యాయముగావలయును. నీవు నాకొనరింపవలసిన యుపకారమును తప్పకచేయుదువని నమ్మితిని. మీజనకునితో లీల విజయుని ప్రేమించినదని తెలుపుము. అందులకాతఁ డియ్యకొనెనని వచింపుము. నీవివాహముతో మావివాహమును జరిగింప నేర్పాటుచేయుము. నాయంతట నేనా విషయము నాయనతో వచింపవలెను. చనువుగ లదానవు. క్షేమమును గోరుదానవు. సోదరివి గనుక నామనమునగల తలంపును సిగ్గును విడచి ముందు తెలిపితిని. నన్ను చెలియవికన్న నెక్కుడుగఁ జూచుచుంటివి. దిక్కుమాలిననన్నుద్ధరింప నీవుతక్క నితరులు కానరారు. తండ్రిగారివద్దకు రమ్మందు

హో యట్లనే వచ్చెదను. నేనేమని చెప్పెదనందువా మహాభాగు. నన్ను దరిజేర్చు భారమును పూనుకొనుము. ఆలశ్యము ప్రమాదమునకు మూలమగునట్లగుపించుచున్నది. ఎప్పుడును వీనిదు ప్రతాపుడింట నిలచియున్నాడు. నాపై పగదీర్చుకొనుటకుగా చున్న నెపుడు నిటవచ్చి యెటుపోవు వాడేలకదలక యింటనుండెను. ఏమి యాలోచనము చేయుచున్నాడో తెలియదు. అకస్మాత్తుగవచ్చి పై బడునేమోయను భయము. పోకిరీలు స్నేహితులు, ఏమి చేయించినను చేయించగలడు. నామర్యాదకాపాడు భారము నీయందుంచుకలదు. వేగముగ నీయుపాయమును జనకునకు తెలిపింపుము. దానినుపాయముగాని నాభయము తొలగగలదు.

కమ:—లీలా! భయపడకుము. ప్రతాపుడాచరించిన దుండగమును తండ్రిగారికి తెలిపితిని. అతడమ్మా! దుర్మార్గుడులీలను ద్రోహమొనర్పదలంచెనాయని చాలనొచ్చుకొనెను. వియువమానమున కాయన సహింపనోపడు. ప్రతాపుని నన్నుగాని విజయుని విన్నగాని నేరుగ నెదిరించు సాహసమాయనకులేదు. ప్రతాపుని దుర్మార్గతనము వినిననాటనుండియు మన వివాహప్రయత్నములు సలుపగడంగినాడు. నీవు విజయుని ప్రేమించితివని యాయనకు తెలియును. ఆతఁడు ప్రయత్నము గావించుచుండెను. నీమనసారగను విజయునిపై నిలిపితివనియు నందులకతండొప్పుకొనెననియు తెలిపితినేని యానందించియ్యకొనును. నీకువరుని వెదకవలసిన ప్రయాసమాయనకుండదు. విజయుఁ

ము నిన్ను చేపట్టనుండెననుచుంటివి. బాగుగనున్నది. ఒకరినొకరు ప్రేమించినదానివలన సంసారము మనోజ్ఞముగనుండి సౌఖ్యమున కాలవాలమగుననుటకు సందియముండదు. నీసదృష్టవంతురాలవు. నాకు వరుఁడెట్టివాఁడులభించునో నిర్ణయింపవీలుపడదు. తల్లిదండ్రులు పుత్రికలును భాగ్యవంతులను జూచి ముడిపెట్టుచుందురు. దంపతుల కనుగుణ్యయు కుదిరినచో సరియు కుదురకపోయినచో కలుగు సుఖమెట్టిదగునో? ఆడవాండ్రకిది యొకగొప్పగండము. యువతులుసాధారణముగ నన్యోన్యానురాగమునుతొందరకి వివాహబంధమునకుఁ జిక్కి వగలపాలగుచుందురు. నీయుదంతమునిప్పుడేపోయి తండ్రిగారికి దెలిపెదను. నీవువచ్చిన రావచ్చును. నీతండ్రిగారి కడకుఁబోవు మంటివి నని బయలుదేరినది. లీలయామె వెన్నంటిచనినది. జయదేవుడొక చోఁగూర్చుండి కాగితములనుఁజూచుకొనుచుండెను. కమలయూ తనియుండకుచని నిలచినది కమలతలుపుచాటున నిలచినది. జయదేవుడు చూచుచున్న కాగితములను మడచికట్టగట్టియినుపపెట్టెయందు భద్రపరచెను. అనంతరముకమల తండ్రితో లీలావిజయులయనురాగమును వివరించివారికి పెండ్లిగావించిన బాగుగనుండునని తెలిపినది. నీయభిప్రాయమును దెలిసికొను తలపున లీలవేచియున్నది. ప్రత్యాఖ్యానితయైన నవమానము కలుగునను శంకలీలను పీడించుచున్నది. మనోవేదనచే కృశించుచున్నది. వెలుపలకు వచ్చుటకుఁగూడజడియుచున్నది. ఎల్లప్పుడును తలుపు బిగించి యింటగూర్చుండు చున్నది. కత్తెరబోను వంటిజీవితముదుర్భర

ముగ నుండును. ప్రతాపునిబాధమీఱును. సహింపుగనుండలే దు. అతడింటనుండుట దెలిసిన రక్షకభటులచర్చ వచ్చిపడక మానదు. అతడుండుటవలనగలుగఁబోయెడి యాపదలుదప్పు మార్గము నెతుకకున్న నవమానము వచ్చిపడును. ఇంటను న్న వైనము తెలిసినవో యీపాటి కేవచ్చిచుట్టుకొనియుందురు. ఏ దియో యోచన్ను వేగముగగావించినగాని మరియాదదక్కదు.

జయః—అతఁడువచ్చెనని నింటికిగానియింతవరకును కంటఁ బడలేదు. బాగుపడు తలంపతనికిలేదు. రక్షకభటులకుఁ జిక్కుట లేదు. వారి కన్నుల్లో మన్ను గొట్టుచుండెను. నాకు వీనిసంప ర్కము వదలించుకొను విలుగనబడదు. న్యాయముగ ప్రవర్తిం చి బ్రతుకఁ గోరవలెను వినిపించుకొనడు. ఏమి చేయవలయునో యెట్లు వీని శాపతాపలగునో తెలియదు. పోయినవాడు పోవక మాటిమాటికివచ్చి పీడించుచున్నాడు. నాకు కనఁబడిన చెప్ప వలసినదేదియు చెప్పవదలించుకొనెదను. లీలావిజయుల సంబం ధమునాకు బాగుగనే యున్నది. వారికి పెండ్లిచేసిన నాబరువు కొంత తగ్గగలదు. రాధ దీనికి సమ్మతించునో లేదో యడిగి చూడుము. ఆమె యొప్పుకొనుచున్న వో చేసివేసెదను.

ఇంతలో ప్రతాపుడు తండ్రియున్న యెడకువచ్చెను. లీల యతనిరాకకు తొట్రుపడి చల్లగ నందుండిజారి తనగదికిచే రుకొన్నది. కమల ప్రతాపునిగని మూడునాళ్లయి వచ్చియు తండ్రిగారి కంటబడకుంటివి. ఆయన నిన్ను చూడదలచుచుండె ను. ఇదియేనా తండ్రియెడ బిడ్డలకుండవలసిన విధేయత.

ప్రతా :— తండ్రిగారిని కలసికొందమనియే వచ్చితిని. వచ్చిననాటినుండియు రాధతో ముచ్చటించుచుంటిని. తండ్రిగారు కార్యనిమగ్నులై యుండుటచే వారికేల తొందర గలిగింపవలెనని యూరకొంటిని.

జయ :—నీకుమాటలాడు సమయమే దొరకలేదు. రాధతోమాట లీనాటికైన ముగిసిన వినయమే. ఆమె నీదుర్మార్గమునకు మంచిచుండ. నీచెడునడతకామె కారకురాలు. బాగుగ నాలోచన చెప్పినదా? కారాగారము చూచిరమ్మన్నదా. మీయాలోచనలంతకు మించియున్నదా. బాగుపడవు నీతోపాటునాకుగూడ బంధనము తెచ్చిపెట్టరు. దుష్టునకు దూరముగ నుండుటమంచిది. నీవికముందిచ్చుటకు రావలెనుట చాలమేలు. నీమూలమున పరువుపోవుటయేగాక, మర్యాదకుటుంబమునకు తొందరవచ్చిపడును. నీతుంటరి పరిభావము పత్రికలో ప్రకటింపఁబడినది. రక్షకభటుల నెటుతప్పించుకొని వచ్చితివో తెలియదు. ఖండితముగ తెలుపుచు టిపి విను. ఈయింటకాని డకుము. నాకంట బడకుము. పొమ్ము.

ప్రతా :—ఏదియో యొకటి తెగతెంపుజేసికొందమనియె వచ్చితిని. నీకుకూడ నటుజేయవలెననె యున్నది. కాని మ్ము నేనిక రావలసిన యగత్యము లేకుండ నావంతునకు వచ్చెడిదేదియో మర్యాదగ పంచియిమ్ము. నేనడుగుట నీవు లేదుపొమ్మనుట సత్రేమితుకముగ లేదు. నీకెందుకాయాసము. ఇవ్వవలసినదేదియోయిచ్చి నన్ను బంపుము.

జయ:—మాటిమాటికి తేతెమ్మని పీడించిపుచ్చుకున్న మొత్తమునీవాటకాసమించియున్నది. నాకుదెలియకుండ పట్టుకొనిపోయినది పోనేపోయినది నేనికనీకివ్వవలసినదిగాని నీవునన్నడుగవలసినదిగాని లేదు. కుంటెనలతోగూడియాస్తిసంతయునిదివరకెతగలవేసితివి మిగిలినదియీయిల్లును తగులబెట్టినబాగుండునని చూచుచుంటివి వీలులేదు నీకొకచిల్లిగవ్వయైననీయబడదు పెండ్లకడనెకదలిపొమ్ము మరియూరదగ లేచిపోక పేచీకిసిద్ధపడెదలంచెదవేని పోలీసులకప్పగింపగలను.

ప్రతా:—నీయంతటనీవిచ్చినట్లుగనబడుటలేదు నేనుపుచ్చుకొనలేకపోను ఎట్లువన్నడ్డగింపగలవో చూచెదననిచరచరయినుపపెట్టె వంకకునడచుచుండెను జయదేవుడు లేచినిలచియడుగుముందువేయకుము ఆగుమని యడ్డుగనిలచియాపెను అతడొకగెంటుగెంటెను ఇతడొకనెట్టునెట్టెను కలియబడుటకుసిద్ధపడిరి కమల ప్రతాపునివెనుకనుండిలాగిపట్టినది ఈగందరగోళమును విని యింటగలనౌకరులు రాధపనుగెత్తుకొనివచ్చిరి జయదేవునికోపమాగలేదు పోపొమ్మనిప్రతాపునిగెంటుచుండెను కమలతండ్రిని రాధప్రతాపుని వెనుకకు దీసికొనిపోయిరి.

ప్రతా:—నారాకనీకిష్టములేనప్పుడు నాదేదోనాకుపారవేయుమనిననీకంతకంటకమెందుకు కానిమ్ము పుచ్చుకొనలేకపోయినచూచెదనులేనీయంతటనీవునాకొసగలేవునాయంతనేపుచ్చుకొననున్నప్పుడడ్డుపెట్టలేవు పోలీసులకప్పగించెదనని బెదిరించుచుంటివిసరెపోలీసులునీవునేమిచేయుదురో చూచెదనుకానిమ్ము

కమ:—సోదరా! యిదివరలోపుచ్చుకొన్న సొమ్ముపా
డుజేసితివి ఇప్పుడునావంతునాకిమ్మనుచుంటివి ఇచ్చెదరనుకొం
దము దానిని దాచుకొనగలుగుదువా? అదికాస్తయు గడతేరిన
తరువాత చేయవలసినదేమి జీవితమెట్లుగడచును ముందుయో
చనలేనినీకుగతియేమి ఎవరిపంచనుజేరుదువు కష్టములకుమూల
మైనదరిద్రముతో బాధపడుటమంచిదో, పెద్దలమాటవినిన్యా
యముగనడచుకొనిసుఖపడుట బాగోయాలోచింపుము నేనుసం
పాదించుకొనలేనా యనియనుకొందువేమొ ఉన్నదినిలుప బెట్టు
కొనలేనప్పుడు సంపాదించుకొని సంపన్నుడవుకాగలవా? బ్రతు
కలేకపోనను కొనుచుంటివేమొ తినతిండియు కట్టగుడ్డయు స
మకూర్చుకొననవస్థపడనేల ఉన్నదానిని భద్రపరచుకొని య
నుభవించుటమేలుగదా? తండ్రిగారితోపంతములాడి యున్న
దూడగొట్టుకొని చెడిపోజూడకుము ముందుగతియేమాయని త
లపోయుము దినములెప్పుడును ఒకవిధముగజరుగవు కాలుచె
య్యి వంగినప్పుడు నడచువిధమెట్లాతలంపుము ఇచ్చకములాడినీ
చేతిడబ్బు కర్చుపెట్టించు వారేగాని యిదికాస్త చెల్లిపోయిన
వెనుక యొకకానిచేతబెట్టరు సరిగదా నీవంక చూడనైననుచూ
డరు నాపలుకునమ్ముము జ్ఞాపకముంచుకొనుము

ప్రతా:—ధనమున్నందుకుపయోగమేమి తాముదినుట
యితరులకింతపెట్టుటచేయనిచో దానికిగతియేమి దాచిదాచి దొం
గలకో దొరలకో యప్పగించెరదా ఇతరులపాలైనవచ్చునదేమి
చారము పోగొట్టుకొని చింతించుటకంటెయనుభవించి సుఖం

చుటమంచిగాదా? పట్టునిండ తేనెను నింపిన తేనెటీగ తానుదినక దానిని పరులపాలు చేసి వగచునట్లు లేలనడుగవలెను ప్రతియేటమన కువచ్చునాదాయమును వెచ్చించినలోపమేమిగలుగును.

జయ:—ఉన్నదంతయు నూడ్చిపెట్టఁదలచు నీతెగువకు మెచ్చవచ్చును నీవంటి తెలితక్కువ పెద్దమ్మలకెనడు చెప్పగలడు చాలుచాలు ఈపాటికిఁదుండి దయచేయుము నీనీతులు మేము విననవసరము లేదు.

మాటిమాటికి లేచిపొమ్మనుచున్న తండ్రిమాటలకుకోపించిన ప్రతాపుడు సరియెపోవుచుంటిని జ్ఞాపకముంచుకొనుము

౮

భైరవుడును భీముఁడును తుపాకులను బట్టుకొని గుహ వెలుపలికి వచ్చిరి. వెంటకొందరు పొడుగుపాటి యీటెలను బట్టి బయలుదేరిరి. పర్వతముచుట్టునుగల యడవిని బడి తిరుగు చుండిరి. ఈటెలతో తుప్పలమీదను డొంకలమీదను గొట్టి బెదరించుచుండిరి. అలుకుడి గనిపించలేదు. దట్టముగనున్న పొదచెంగట పంది యడుగులజాడ కనుపించినది. దానిచుట్టును జేరి బెదరించిరి. జంతువేదియు వెలుపలకు రాలేదు. ఈటెకఱ్ఱతో కొమ్మలనొత్తిగించితొంగిచూచుటకొకడువంగెను. అందున్న పంది ఘుర్ఘురించుచు వానిమీదకువచ్చి పడనుండ వాడుతప్పిం

చుకొనెను. దానిగురగురలకు తక్కినవారు దూరముగ దొలఁగిరి. ఒకఁడు తనయీటెమొన పంది ముంగుజబ్బకు తాకించి యదుమ బోయెను. అది వెంటనే యొక యీపున విరచి మరియొక పొదలో దూరినది. అది మిగుల దట్టముగనుండి యొత్తిగించుటకు సాధ్యముకాలేదు. కనుపించి బుకాయించి పోయిన పంది తెలివికి మెచ్చి దానిఁ బోనివ్వకూడదని చాల ప్రయాసపడిచూచిరి. అదికనుపించలేదు. అందొకచోట దొంక పై కెగబ్రాకి కొనలందుకొనుచున్న దుప్పియొకటి వీరిమాటల చప్పుడు విని చెవులు నిక్కించి మెడ త్రిప్పిచూచి భయమున బెదరి ఛెంగునదాటినది. భైరవుడదిగని ముందునకునంగి నడచి యది వచ్చుమార్గమున కొకవంకగ నక్కితుపాకు నెదురొమ్మున కానించి గుఱ్ఱమునెక్కువెట్టి నిలుచుండెను. గుఱికి వీలగునట్లు రెండడుగులు ముందునకువేసి గుండెకు గుఱిచూచి గుఁభీ మని పించినాడు. గుండెను నాటిన గుండుదెబ్బకు దుప్పి యొక్క గెంతు గెంతి ప్రాణము కడముట్టయొరగి నేలకూలినది. తక్కిన వారాధ్వనిని విని వేగముగవచ్చి భైరవునిగవి యదిపడినచోటు నకు వచ్చి మూగిరి. ముందు వెనుక కాళ్లను వేరు వేరుగ నంటగట్టి మధ్య కర్రనుజొనిపి మూపున నిడికొని గుహకుచేరిరి. భీముఁడు సారాయమును తెచ్చుట కిరువురను నియమించెను. తక్కినవారు దుప్పిచర్మమును దిగదీసి మాంసమును గోసిరి. భైరవ భీము లిరువురును కొంతమాంసమును పుల్లలకు గుచ్చి కాల్చి తమనద్దనిదివరకు మిగిలిన సారాయమును దాచిపి మాం

సమును దినుచుండిరి. వంట ప్రయత్నము జేసిరి. సారాయము దెచ్చుటకై పోయినవారిరువురును మోయగలిగినంత చెరియొక పంటినిండ కొనివచ్చిరి. వంటతయారయినది. జట్టువారందరు వరుసగ కూర్చునిరి. మాంసము వడ్డించువారు వడ్డించుచుండిరి. సారాయమును దొప్పలలో బోసి యందించు చుండిరి. ప్రతివాడును తప్పతాగి జోగువారు, తూలిపడువారు, ప్రక్క కొరగి నిదురించువారుగా మారిరి. మోహినిని తాగుమని భైరవుడు బలవంతముచేసినాడు. దొప్పతో తెచ్చి నోటికందించినాడు. రెండు గుటకలు వేసినది. దానితో నాలుకకు చురుకుతనము కలిగినది. ఉత్సాహము పుట్టినది పాడుట కారంభించినది ఒకరిద్దరుమోహినిపాటకు తాళమువేయ నారంభించిరి భైరవునికి మోహినిపైవలపుగలదు సారాయముమత్తుతోడైనది పాటలకామోద్రేకముకలిగించినది మనసూటలూరినది తలతిప్పుటకుమొదలుపెట్టినాడు వింతనవ్వు విరగబాటు పరవశ్యము ప్రక్కకొరగిమోహినిపైబడెను తప్పుకొనలేవబోయి ఆనందమునమునిగియామెచేతులుబట్టుకొని ఓనారామచిలుకా! ఓనాపిగిలిపిట్టా! యోనారాజహంసాయనిసందిటముద్దుకున్నాడు బిగించిపట్టినాడు సహించలేకతప్పించుకొనఁబోయినది విడువలేదుమోముమోమునజేర్చి నాముద్దులగుమ్మా! నాయొయ్యారిబొమ్మా! నేతాళసమ్మా! యనిముదులకు మొదలుపెట్టినాడు విడిపించుకొన జూచినది సాధ్యముకాలేదు ఏమియందముహాయిహాయి యనిబుగ్గలుకొరుకుటకారంభించినాడు బాధకుతాళలేక పెనుగు

లాడినది మొగమొత్తబడినది చమటపట్టినది పైటజారినది పట్టి నకౌగిలించిచేయవలసినపనిచేసినాడు తన్నితోసివేసినది చేయిప ట్టుకొనితనపైకిలాగికిరిందపడినాడు. ఊపుసవచ్చిమోహినిమీదప డ్డది. సకలతిప్పలుపెట్టినాడు గిల్లి రక్కి కొరికెవిడిపించుకొన్నది. తోసివేసినది పడిపోయినాడు తెలివిలేదు దొల్లినాడు తిరుగలే చిరాలేదు బ్రతుకజీవుడాయని గృహాలోనికిపోయినది భైరవుడు కావించినదుండగమునకు తరముగానికోపమువచ్చినది మోహిని కి రివాల్వరుతీసినది తోటాపెట్టినది వెలుపలకువచ్చి పడియున్న వానిని కొట్టివేయుటకుసిద్ధపడినది భీముడదిచూచి వెనుకపాటు నవచ్చి రివాల్వరును లాగివేసినాడు. వాడనిననెకోపము పైగత నకార్యముకష్టపడిపాడుజేసినాడు మరింతకోపమువచ్చినది. ఊ రకొన్నకొలదినిచెలరేగుచున్నారు తొందరపడకుడు ప్రతాపు డురానీ మీపొగరుతీయించెదను. జ్ఞాపకముంచుకొనుమని కనులె ఱ్ఱజేసితలపంకించినది ఇంతలో భైరవుడులేచి మోహినిని కౌగ లించుకొనినాడు గుద్దుటకారంభించినది రెండుపడిగుద్దులుబల ముగముక్కుపై తగిలినవి రక్తముకారనారంభించినది భైరవునికది తెలియనెలేదు భీముడువచ్చి విడిపించిమొగమునసీళ్లుకొట్టినాడు నెత్తురుకట్టినది మీకింతకండకావరమా మీతెగసాగుడివదిలించి వేసెదను అది చేయకపోయిననేనుమోహినినెకాను కానిండని దూరముగపోయికూర్చున్నది. ప్రతాపుడు తండ్రియింటనుండి బయలుదేరికాళ్లీడ్చుకొనుచువచ్చిచేరినాడు. అతనిని జూచుట

తోడనె మోహినికి దుఃఖమాగ లేదు పైటచెంగు మోమునకడ్డము పెట్టుకొని వెక్కి వెక్కి యేడ్వ నారంభించినది.

ప్రతా:—ఎందుకది కారణమును దెలుపుము.

మో:—భైరవుడు కౌగలించి బలవంతముగ బుగ్గలు కొరికి నకలతిప్పలు పెట్టి యవమానపరచినాడు. ఇవిగో కాట్లు పట్టు తప్పించుటకు పెనగులాడితిని పైటజారినది రవికపట్టి చించినాడు. ఇదుగో చూడుము. ఈయవమానము సహించలేను. పైగ భీముడ తనికి తోడుపడినాడు. నామీదకతనిను సుకొలిపినాడు. వీండ్రిద్దరు నాపాలిటయములు. వీళ్ల దగ్గర నేను బ్రతుక లేను. భైరవుడు నాపై సిఁతీయక మానడు. నన్ను కామించియున్నాడు. బలవంతముగ నాకు సారాయి పట్టినాడు తప్పత్రాగి మత్తెక్కి యుండుటచే మానినాడు కాని లేకున్న నింతకు ముందె కోర్కె కొనసాగించుకొని యుండును. మోటపశువు మీదానను లక్ష్యము కూడ లేదు మీరు వాండ్రి నశిక్షింపక పోయినచో బ్రతుక లేను. పరువు పోయిన తరువాత ప్రాణ ముండిన కార్యమేమి. మీరుయుంపుడుకత్తెనె వరేమి చేసిన మీకు పమ్మతమేనా వానినోటమట్టిగొట్ట ఎంత లేసిమాటలు. వానివలపుదీర్పవలెనట పట్టరాని తమకముగలదట తీర్పకుండుట మంచిదిగాదట బ్రతిమిలాట బలవంతము మీదబడుట ఏమి చెప్పను. వానికావరముకండ్లు కప్పియున్నది మమకారముతో మండిపోవుచున్నాడు. ఈయమయాతనపడలేను మిమ్ము నుగానట్టు మీరూరకొనుడురా పులుపడుటకు నేనుంటినిగదా. వాళ్లయిష్టము వచ్చినట్లు నన్ను బాధలబెట్టెదరు.

పత్రి:—తప్పత్రాగి తెలివితప్పి యొడలు తెలియక యట్లు చెసినాడు. దుర్మార్గుడు పొగరడగునట్లు చీవాట్లుపెట్టి మందలించెదను పెంకెతనము జూపినచో దుమ్ములువిరుగగొట్టెదను నీవు దుఃఖింపకుము భీముడు తెలివిగానున్నాడు పిలిచియడిగెద భీమా! యిటురమ్ము భైరవుడు మోహినినిబట్టి పెనుగులాడికలయునాశించెనట యెందుకంతపొగరు నీవుకూడ వానికి సాయపడితివట ఇదియేనా మీరుచేయవలసినది నేనింట లేనప్పుడు కూడని పనులకుసాహసించి మోహినికపకారముచేయగడంగిరా ఏమిటీసాహసము ఎంతభయములేనిపనిజేసితిరి తిన్నగనడచుకొనుడు లేకున్న నూరకొనువాడగాను.

భీము:—భైరవుడు తప్పత్రాగుటచే తెలివిదప్పితూలిమీదపడుచుంటచే లేవదీసితిని మోహినితోసివేసినప్పుడు రాతిమీదపడిన తలపగులునని పట్టుకొంటిని మీది మీదికిపోవునప్పుడడ్డుకొంటిని ఇంతకుతప్పనేను చేసినతప్పేమి కలదుమంచి చేసిన నదిమీకుచెడ్డగ దోచిననేనేమిచేయను. భైరవునకు తెలివిలేకతూలిపడినాడు చేయవలెనని చేసినదేమున్నది.

మో:—కప్పిపెట్టకు అంతేనావాడుచేసినది. నాముద్దుగుమ్మా! నావయ్యారిబొమ్మా! నారామచిలుకా! రావే రావే ముద్దియ్యవేయని కౌగలించి పట్టుకొని బుగ్గలుకొరకలేదా? ఎందులకబద్ధమాడెదవు. ఇదంతయు చూచుచు నూరకుంటివిగాని నామీదకువచ్చినప్పుడు కూడదని యాపితివా?

భీము:—తూలిపడుచు నీమీదకు వచ్చినప్పుడడ్డుకొంటిని. నీవువానిత్రోసివేసినప్పుడు తలపగులునని పట్టుకొంటిని. వానిని చంపుటకు తోడుపడలేదనుచుంటివి. బాగుగనున్నది నీమాట. నేనుచూచినంతవరకు నీకుసాయమేచేసితిని. ఇంతకు నీవుపాడుటవలన వచ్చినది యీగందరగోళమంతయును.

మో:—నేనువానిపట్టు తప్పించుకొన పెనుగులాడినప్పుడు సాయపడితివా? నారవికపట్టిచింపినప్పుడు తోడుపడితివా? నేనుకొట్టబోయినప్పుడు వెనుకనుండి పట్టిలాగివేసితివి. అదియేనా నాకుచేసినసాయము.

భీము:—రివాల్వరుతో మతితప్పియున్నవానిని కొట్టి చంపచూచితివి. మతిలేనివానిని చంపుటమంచిదికాదని ఆపితిని. నీవు ముక్కుపైగుద్దిన గుద్దులకు వానిముక్కువెంబడి రక్తమువచ్చుటకూడయతనికి తెలియదు తూలిపోవుచుండుటచేపట్టి మొగముననీళ్లుకొట్టితిని ఏమిచేయుచున్నది తెలియక మతిమాలియున్న వానిపనులకు నీవుకినియదగదు వాటినిపట్టుదలతో ప్రతాపునకు దెలిపినేరము మోపుటమంచిదిగాదు.

మో:—అసలేనాపాడనీకుగిట్టదు భైరవుడు సలుపుదుండగముల కడ్డుకొనకతోడుపడితివి నన్నుపరాభవించుటనీకు వేడుక. అదిచూడవలెనని యుండియే నాకుసాయపడలేదు నేను చేయబోయినదానికల్లనడ్డుపడితివి దానివలన నాపైనీకుకోపము గలదని చెప్పగలను.

భీమ:—నీవు మోపిననిందను రుజువుచేయజాలవు. మమ్మువంచనజేయం బదలంచితివి. గోరంతలు కొండంతలుగ పెంచి ప్రతాపునకు జెప్పుచుంటివి మాకనిరోధముగలిగింప జూడకుము నీకుమంచిపనిగాదు.

భైరవుడు తెలివి వచ్చుటచే లేచినాడు

ప్రతా:—భైరవా! యేమియీమురంతను నేనింటలేనంతమాత్రముచెడుగుణమునకు పూనుకొని మోహినిపై బడి యల్లరిచేసితివి నేనుప్రేమించిన దానిని యవమానపరచి నాకు కోపముదెప్పించితివి ఇట్టి[illegible] సహించియూరకొందునను కొంటివా? సమయమునకు లేకపోతిని ఏమినీతెగువ పైబడిబలవంతము జేసితివిగా జాగ్రత.

భైర:—ఏమంతమునిగిపోయిన ప్రమాదముగలిగినది. పగలమాటలను నమ్మిన్నింత దూకుట తగదు ఏమిచేసితినో నాకు తెలియదు తెలివిలేనప్పుడు చేసినదానికై మొగమాటము లేకుండతూలనాడుచుంటివి. బాగుబాగు. నీవాడినట్లల్ల పడి యుందుననుకొంటివా! అంతచేతగానివాడనుగాను. నీకున్న పౌరుషమునాకుగలదు. ఉంపుడుకత్తెమాటలునమ్మి నాతో వైరము తెచ్చిపెట్టుకొనదలంచితి వేనికానిమ్ము.

మో:—ఏల బొంకెదవు. బొత్తిగ తెలివిలేక చేసిన పనిగాదు. ఇప్పుడేమియు తెలియనివానివలె నటించుచుంటివి. నీకు నాపై వలపుగలదు. లేకున్న నన్నావిధముగ నవమానమునకు పాలుచేసి ముద్దుపెట్టుకొనుటకుం జూచెదవా? చేయవలెననియె

చేసితివి. భీముడు నీప్రాణమునకు దేవునివలె నడ్డుపడెను గాని లేకున్న నీవుచేసినదుర్మార్గమునకు తగినశిక్షపొందియేయుందువు.

ప్రతా:—నీవికముందు చాలజాగ్రతగనుండని-చో నీతా శముపట్టెదను. నేనుచేరదీసినదియపకృమైన తలంపక పీకి పాకము బట్టితివి. ఈతప్పు సహింపరానిది. దండింపదగినదియగును. తప్పు తాగ్గి తెలివిలేక చేసినదగుటచే యీసారికి క్షమించవలసి వచ్చినది.

భై:—వలపుబోడి పలుకులకు వశమై వైరము తెచ్చు కొనదలంచినచో కానిమ్ము. అపాయమున కెదురుచూడుము.

ప్రతా:—నీవాడినదెల్ల నాటగ జూడుమందువా! ఏమి నీపోగాలము. చేయరాని పనిచేసి యెదురుకొను చుంటివి. నీవేష ము సాగనివ్వను. నీకూళతనము కట్టిపెట్టుము. బ్రతుకదలచిన చో నడగి యుండుము. లేకున్న నిన్నువిడువను. భద్రమనిన తోడనే భైరవుడు లేచి కలబడబోయినాడు. ప్రతాపుడును సిద్ధపడినాడు. భీముడడ్డుకొని

భీము:—ఆడుదాన్నికై మనలో మనము కొట్లాడి చావ నేల. చేసినంతకాలము కూడి పనిచేసితిమి. అప్పులుతీరినవి. ఎవరిదారి వారు చూచుకొందము ఎందుకీగోడవ. నడవండి పోదము.

ప్రతా:—అలాగుననె చేయుదము. చిల్లరబుణములు మిగిలియున్నవి.వాటినికూడ తీర్చివేసి లేచిపోవచ్చును. రేపు సాయంకాలము బయలుదేరిపోయి మాయింటికి కన్నము వేయు

దము. అది సాగించిన బెడదవదలిపోవును. అందుకై ప్రయా
ణము సిద్ధము చేయుడు.

భైరవ భీములిరువురును ప్రతాపుని యవమానవా
క్యములకు లోలోరగులుచుండిరి. ప్రతాపునింట పడిదోచు
కొనుటగదాయని సంతసించిరి. ఆయుధములు రివాల్వరులు
గైకొని సిద్ధపడిరి. సాయంకాలము మితముగ సారాయి త్రా
గి తిళ్లుతిని బయలుదేరి గుఱ్ఱపుసానునకువచ్చిచేరిరి. ఏర్పాటు
లన్నియు సరిచేసికొని (రెండు ఝామములకు) బయలుదేరి జ
యదేవునియిల్లు చేరి లోగిటలోప్రవేశించుటకు తెరువవలసిన
తలుపులను ప్రతాపుని నియామాకము ప్రకారము తెరచి
లోనప్రవేశించిరి. వెళ్లియువెళ్లుటతోడనే జయదేవునినోట గు
డ్డలుగుక్కి యినుపపెట్టె తాళపుచెవి యిచ్చెదవా యనవ
రసముగ ప్రాణము పోగొట్టుకొందువాయని రివాల్వరు చూ
పియడిగిరి. జయదేవుడు నచ్చినగుంపునుచూచి ప్రాణము ద
క్కదని వెంటనే తలగడక్రింద దాచిన తాళమును తీసియిచ్చె
ను. జయదేవుని మంచమునకంటగట్టిరి. ప్రతాపుడినుపపెట్టె
తెరచియున్నదంతయు తడుముకొని వెడలిపోవుచుండెను. భై
రవుడు ప్రతాపుని చెలియలనుచూచి తలపంకించి పోవువా
రికి వెనుకంబడి కమల మెడతడుముకొనెను. ఆమె వెంటనేలే
చినది. వారినందరినిచూచినది. నోటమాటరాలేదు. వారు
వెలుపలకుదాటిరి. ప్రతాపుడు భీముని తప్పమిగిలిన వారినం
దరి పంపివేసెను. భీముడు తాను లీలగదిచెంతకుపోయి, భీము

నిచే తలుపుతెరపించి, నిదురించుచున్న లీలను సందిటబట్టి యరవ బోయిన నోరునొక్కి పెనుగులాడిన గట్టిగనదిమిపట్టి వెలుపలకు దీసికొనిపోన పాట్లుపడుచుండెను. కమల పరులింటచొరబడుట తండ్రి కట్టివేయబడియుండుటగని దొంగలని యరచినది. ఆకేకకు విజయుడు రాధ మొదలగువారు వచ్చిరి. తాను తండ్రి కట్లువిప్పుచు వచ్చినవారినిచూచి లీల కనుబడకపోవుటచే మోసము జరిగియుండునని తలంచి విజయుని పోయి లీలను చూడుమన్నది. అతడుచని లీల గదిలోలేకుండుటగని వెలుపలకువచ్చెను. ప్రతాపుడు లీలను బలవంతముగ కొనిపోవుచుండెను. విజయుడు చూచివెంటనే ప్రతాపుని సందిటనున్న లీలను తప్పించబోయెను. భీముడదిగని తనచేతనున్న రివాల్వరునుచూపి బెదిరించి పారిపోకుండ పట్టిపురిచికట్టి లీలా విజయుల నరవకుండ నోటగుడ్డలు కుక్కి గుఱ్ఱములపై నెక్కించుకొని పరుగెత్తించిరి. తెల్లవారుసరికి యరణ్యమును సమీపించుచుండిరి. చెరువు సమీపించి కాలకృత్యములను దీర్చుకొనుటకు కట్లనువిప్పి నోటగుడ్డలుతీసిరి. అన్నియు నెరవేరినవి. తిరుగప్రయాణమునకు సిద్ధపడిరి. విజయుడు ప్రతాపునితో యెందుకీవిధమున తండ్రి యిల్లుదోచి మమ్ము బంధించికొనిపోవుచుంటివి. ఏమియన్యాయమిది యని యడిగెను. భీముడు చెంతకువచ్చి విజయుని నెత్తిపై నొక్కచరపుచరచి నోరుమూయుము. అతికప్రసంగముచేయకుము. ప్రేలుచుంటివా నీ ప్రాణమునీకుదక్కదనెను. విజయుని కాచరుపు మిగుల కోప

ము జనింపఁజేసినది. వెంటనే భీమునిపై కలియబడి క్రిందపడవే సెను. ప్రతాపుడు వచ్చి విజయునిపైఁబడినాడు. విజయుడొ కచేతితో భీముని కొట్టిపట్టి రెండవచేత ప్రతాపునివద్దనున్న రి వాల్వరును లాగుకొనెను. ప్రతాపుడతనిచేత రివాల్వరుండిన ప్రమాదమని యూడదీసికొనఁబోవుచుండెను. ఈ దొమ్ములా టలో భీముడు తప్పించుకొనిలేచి తన వద్దనున్న రివాల్వరు ముడ మతో విజయుని నెత్తిపై నొకపెట్టుపెట్టెను. దానితో విజ యుడు చావుచుట్టుగ నేలగూలినాడు. ఆసమయమున మో టారుకారు ధ్వనిచేయుచు వచ్చుచున్నది. లీల యదికనిపెట్టి దుర్మార్గులు బాధించుచుండిరి. రక్షింపుడురక్షింపుడని పెద్దపె ట్టునయరచినది. అది విని కారును వెంటనే వారిచెంతకువచ్చి యాగినది. అందారుగురుకలరు. వచ్చినవారు పడియున్న విజ యుని ప్రతాప భీములను లీలను చూచి యేమిదియనియడిగిరి. ప్రతాపుడు మీకెందుకావిషయము పొండని మారుపలికెను లీల వీరిరువురును నన్ను బలవంతముగ బట్టితెచ్చుచుండ నీతడడ్డు పడెను. అతనిని కొట్టి పడవేసి నన్ను చెరపట్టుకొని పోవనున్నా రు. రక్షింపుడనివేడినది. ఎందులకీదుర్మార్గము. మంచిపనిగాదీ మెను విడచిపొండని పలికిరి. ప్రతాపుడు వినక లీలను రమ్మని లాగుచుండెను. తీసికొనిపోనివ్వమని వారు తిరుగబడిరి. ప్రతా పుడును భీముడును వచ్చినవారిపై కలియబడిరి. వీరివద్దనున్న రివాల్వరులను వారు బలవంతముగ లాగుకొని వీరిరువురిని మెత్తగ తన్నిరి. దానితో కొంతబుద్ధివచ్చినది. వీరితో గుద్దు

లాడుచు కాలయాపనచేసినవో తమగుట్టు బయటబడి యపాయమువచ్చునని ప్రతాపుడు గుఱ్ఱమునెక్కగనె భీముడును తడవుకొనుచు నతనిని వెంబడించినాడు. నిమిషములో వారిరువురును దాటిపోయి ప్రాణములను దక్కించుకొనిరి.

వచ్చినవారు విజయుని గాయమునుచూచి జాలిపడి కట్టుకట్టి కారులో నెత్తిపెట్టి లీల నెక్కించుకొని తమ గ్రామమునకు తీసికొనిపోయిరి.

ప్రతా.—తొత్తుకొడుకులు చేచిక్కినపక్షిని విడిపించుకొనిపోయిరి. ఏమైనపునుపోవుచున్నది. తెలిసికొంటిని, కాని మ్మ వీండ్రినుమాత్రమువిడిచి పెట్టకూడదు.నా చిరకాలపుకోరికపరిపూర్తి చేసికొనకుండ యూరకొనజాలను. ఎక్కడనుండి సమయమునకు దాపరించిరోముండాకొడుకులు. నలుగురైపోయిరిగానియిప్పుడుమాత్రము విడిచిపెట్టియుందునా? లీలనెట్లైనను పొందితీరవలెను. నాపంతమునెగ్గవలెను. అంతవరకుపట్టినపట్టువదుపను.

భైరవుఁడానాఁడు మోహినితో సరసములాడుటయునది. యామెసహింపక ప్రతాపుడుగావేగమే దానినివిన్నవించుటయు నదిపురస్కరించుకొని ప్రతాపుడు భైరవభీముల నిరువురనుతూ లనాడుటయు, మనము వినియుంటిమి. అందులకు భైరవుఁడు కోపించి, ప్రతాపునకుపరాభవముగావింప వలయునని శ్చయిం చుకొనెను. దానినినెట్లొనరింపఁగలనని సూత్రమును వెతుక నారభించెను. దాసుసోములు భైరవునకుచాలప్రియులు. అతని మాటలకడుగుదాటరు. భైరవునకుమంచియోచనకుదిరినది. తా నుచేయనిశ్చయించి కార్యము దాసు సోములు తోడ్పాటువలన నిరాటంకముగ నేరవేర్చుకొనవచ్చునని తెలంచెను. వారినిరువు రినిపిలచి, దూరముగఁబోయి మనకులాభించుకార్యము నూహించితిని, నెరవేర్ప గలిగినచో విస్తారము సొమ్ము చేపడ గలదు. ఆమార్గముప్రతాపుడేమనకుదారిచూపినాడు. వారియింట బడిమనము దోచిన దానిలోమనకేమియుఁపంచియిచ్చునని, తో చదు. అందుచే మనము ప్రతాపునకుఁ దెలియకుండపోయి, లోడ్డులోనుగుతడవికొనవలెను. మొన్న మనదోపిడిలో ప్రతా పునితల్లితాలూకు వస్తువులులేవు. అవికమలస్వాధీనములోనుం డిదాచబడియున్నవట. మొన్న నాసంగతిజ్ఞాపకమునకురాలేదు. వచ్చినవాటినిగూడ సంగ్రహించియే యుందుననిప్రతాపుడు ప లికినాడు. మనముప్రత్యేకముగఁబోయి సంపాదించుకొనగలి గితిమా యిక్కడపడియుండవలసినపనియుండదు. అవిపదివేల వి లువకు మించియుండుననివింటిని, ఎవరికిని తెలియనీయకుఁడు.

జయదేవుడు కొడుకుదుర్మార్గమునకు సహించలేకధనపురమునకు బోయి నివశించుచున్నాడనివింటిని. నేనుముందుగబోయి యీ సమాచారమును, ప్రవేశించుమార్గమునుదెలిసికొందును. మీ రితరులకుఁదెలుపకుండ చల్లగ బయలుదేరివచ్చి తానులయొద్ద నన్నుకలసికొనుడు. వర్తకులవలెనాయూర సంచరించుసమ యముకనిపెట్టి వాటినిసంపాదింతము నేనీనాడేపోవుచుంటిని, మీరురేపుసాయంకాలమునగాని వీలులేకున్న మూడవనాడుగా ని బయలుదేరిరండని తనకుగావలసిన రివాల్వరును కైజారు ను సరిజేసుకొని భోజనముచేసి యందరుమాటుమణిగిన వెంటనే వాటినిధరించి బయలుదేరిపోయెను.

గుఱ్ఱపుతానునద్ద దాసును సోములును వచ్చితననుకలిసి కొనువరకు నందుండెను. మరునాడు బయలుదేరి వారు మూ డవనాటియుదయమున భైరవుని కలసికొనిరి. వారుముగ్గురు గు ఱ్ఱములపై బయలుదేరి ధనపురమును చేరివర్తకులువలెసంచరిం చుచు జయదేవుని మందిర రహస్యములను గనుగొనుచుండిరి. ఇల్లుచిన్నది. లోనప్రవేశించినచో పట్టుపడిపోదుము. సాధన మేమాయని యొకనాటిరాత్రి యూరివెలుపలి దేవాలయ ప్రాంతమునుజేరి చేయఁదగినదేమియని చాలవరకు మాటలాడి యాయిల్లు చోరవనవసరములేకుండ నగలపెట్టెను వీలుగఁ బ డయగలమార్గమును గనుపెట్టిరి. మరునాడునిశిరాత్రివేళ గా లివీలుగు చూచి జయదేవుడు కాపురమున్నయింటికి నాలుగు మూలలను కెరసనాయలుగుడ్డలనుబెట్టి యొక్కమారుగ నన్ని

టికిని యగ్నినంటించి యొకచోనిలచి వేడుకగఁజూచుచు తమ కార్యమును సఫలముచేసికొనఁజూచుచుండిరి. నాలుగుమూలలు నంటుకొని కాలుచున్నదియిల్లు. రాధ యింటగల సామాను వెలుపలకుజారవేయుచున్నది. జయదేవుడు లోకులవలన రా వలసిన ఋణ పత్రములను సంతరించుకొనుచు నీవలఁబడెను. కమల తనకు ప్రాణపదమైన నగల సంచుకొని చాకను సంత రించుకొని వెలుపలకు వచ్చినది. పురమున గలవారందరు గుమి గూడి యగ్ని నార్పఁ బ్రయత్నించుచుండిరి. భైరవుడు దాసు సోములు నగలపెట్టెను గైకొనివచ్చిన కమలను సురక్షితమగు ప్రదేశమున జేర్చు యాదరించు సన్నిహితబంధువులవలె నెమ్మ దిగ నామెను గుంపునుండి దూరముగ గొనివచ్చి యామెయర చినను నితరులకు వినరాకుండునట్లు పల్లకిమోయు బోయలవలె "హోం హోం" యని గట్టిగ నరచుచు నామెనెత్తుకొని పరు విడి గుఱ్ఱముపై కమలనెక్కించి భైరవుడామె వెనుక గూర్చుం డ దాసు సోములు చెరియొక గుఱ్ఱమునెక్కి భైరవుని వెంబ డించిరి. కమల విడిపించుకొనుటకు చాల ప్రయత్నముచేసి విసిగి వేసారినది. అలసటకూడ జనియించినది. వారిగుఱ్ఱములు మహావేగమున పరువెత్తుచు మరునాడు పదిగంటలవేళకు కళ్యాణపుర పరిసరారణ్యమునకు చేరుకొనిరి. ఇంతలో రామ పుర జమీందారుని కుమారుడు రామచంద్రుడనువాడిరువురు స్నేహితులతో తనసూంమిడితోటయందుగల పుష్పవనమునకు బోవుచుండిరి. భైరవునిచే కొనిపోబడు కమల సుందరాకారుల

గు యవ్వనులనుగనినతోడనే ధైర్యముకలిగి యన్యాయముగ మీరు నన్నుగొనిపోవుచుండిరి. విడపించి పుణ్యము గట్టుకొండని మొఱబెట్టినది. అదివిని రామచంద్రుడు స్నేహితులు గలసి వారిగుఱ్ఱముల నాపి కమలను విడిపింపబోయిరి.

భై:—మీరడ్డగించిన మేమూగమనిగుఱ్ఱమునదలించెను రామచంద్రుడు దాని కళ్లెములను బట్టి కదలకుండనాపెను. గుర్రము కదలలేదు. భైరవుడు దిగి యాతనిని గెంటెను. ఈ లోపుగ కమలదిగి వారి వెనుకకు పారిపోయినది. దాసు సోము లు గుఱ్ఱములను దిగి వారినెదురుకొని పొమ్మనుచు గెంటివేయు చుండిరి. రామచంద్రుని స్నేహితులు తక్కిన యిరువురితోను రామచంద్రుడు భైరవునితోను గెంటులాడుచు పోనివ్వమని యొకరును ఎట్లాపగలరో చూచెదమని మరియొకరును పెద్ద గొంతుకలతో మాటలాడుచుండ తోట మాలెలు తమయజ మాని కంఠస్వరమువిని బడియలు బట్టుకొనివచ్చి భైరవాదులను మర్ధించిరి. వచ్చినవారెక్కుడుగనుండుటచేత తమమాట సాగ దని నెమ్మదిగ భైరవాదులు తప్పుకొనిరి. రామచంద్రుడు తన పూలతోటలోని గృహమునకు కమలను గొనిపోయి యామెయుదంతమునడిగి తెలిసికొని తండ్రి వద్దకు బంపదలంచెను ఆమె రామచంద్రుని రూపమును సాహసమును గని తనకు తగిన వరుడని నిశ్చయించుకొనినది. మదనవికారమునకు లోనై తన భావమును చూపులచేతను చిరునగవులచేతను వెల్లడించుచు తనియుచుండెను. రామచంద్రుడు పురమునకు వర్తమానమంపి

బండిని తెప్పించి యామెనందెక్కనియమించి స్నేహితులనుగూ
డి బండివెంట తనయింటికిజనెను కమలను బండినుండిదింపి లో
నికిగొనిపోవ నియమించి తల్లిచెంగటకామెను వెంటబెట్టుకొని
పోయి జరిగినవృత్తాంతమునుదెలిపెను అమెజరిగినవిపరీతమునకు
వింతపడియాపద గడచినందుకు సంతసించెను రామచంద్రుని
తల్లిభానుమతి కమలను గనుటాదిగ యామెరూపములకు విన
యవిధేయతను గుణమును గనిమెచ్చుటయెగాక యామెతన కో
డలైనముచ్చటగనుండునని తలచినది జయదేవిన్ను కూతురనిసి వి
ని తనదగ్గరబంధువుల మనుమరాలనిపొంగినది. రామచంద్రు
డు ప్రతిగినమును కమల యోగక్షేమములను గనుగొనువాని
వలె నామెతోమాటలాడి (యపేక్ష) మక్కువ దీర్చుకొనుటె
ట్లుసాధ్యపడునాయని తలపోయును. అవయవశృంగారమునకు
గుటకలుమ్రింగును. అడిగినదేయడుగును. ముందుమాటతోచ
క మందమతిగ నిలచును. కమల నొప్పించిన తల్లిచేపట్టనీయ
కొనునోలేదోయని సంకోచపడును. తల్లికుమారులిరువురు నొ
కనాడు కమల విషయమై మాటలాడుచు నామెవచ్చి
చాలకాలమైనది. మనయింట నట్టిపెట్టుకొనుట మంచిదికాదు
తండ్రి యెందున్నది తెలిసికొని యామెనాతనికడకు బంపుట
మంచిది జయదేవునితో మీకమలను మావానికివ్వవలసినదని
కబురుచేయవలెనని యున్నది దానికత డడ్డుచెప్పక యొప్పుకో
నునని నానమ్మిక. అతడెందున్నది తెలిసికొనివచ్చుటకెవరినేనిబం
పుము నీకభ్యంతరము లేకపోయినచో నేనుపోయి యాతనినడి

గివచ్చెదను. రామచంద్రుఁ డిదివినిలోలోన మురిసెనుగాని పై కేమియు నెఱుగని వానివలెను వినియు వినని వానివలెను బదు లుపలుకలేదు కమల వారిసంభాషణ నంతయువిని భానుమతి తన్నుకడలుగ నేలుకొనుతలంపుగలిగి యుండుటకలరినదిగాని యీమాటకు రామచంద్రుఁడు సమాధానమీయకుండుట యనురాగములేని కతముననో, సిగ్గుకతముననో తెలియమిచే పరితాప పడినది. రామచంద్రునకు తల్లివాక్యములయ్యాశపాయ ముగిదోచినది. రామచంద్రుడటనుండి కదలిచని జయదేవుడెం దున్నది కనుగొని వచ్చుటకొకనిని ధనపురమునకుఁబంపెను. అంతలోనొకడటకువచ్చి రామచంద్రునిగని అయ్యా! మిమ్ము లనాశ్రయింపవచ్చితినని పలికెను.

రా:—ఎవరునీవు ఎందునిమిత్తమువచ్చితివి.

ఆగంతుకుడు:—మీవద్దపని చేయుటకువచ్చితిని. కారు నడపుటకు కావలెననివింటిని

రా:—నీకుసర్టిపికెటున్నదా?

ఆ:—ఉన్నది చిత్తగింపుడు.

రా:—(దానిని పుచ్చుకొనిచూచి) నీపేరేమి ఎక్కడ వనిచేసితివి.

సుం:—సుందరమునాపేరు సర్వీసుకారుమీదపనిచెసితిని

రా:—ఏమిజీతమిచ్చువారు

సుం:—తిండిపెట్టి యిరువదిరూపాయలిచ్చువారు

రా:—ఏమిచ్చిన మావద్దపనిచేయుదవు

సుం:—మీాదయ భోజనముమాత్రము మీాయింటనేర్పాటుచేయించకోరెదను

రా:—భోజనమున కేమి పనిచూచిశీఘ్రమేర్పాటుచేయుదును.

సుం:—చిత్తము

రా—నారాయణ యితనికి భోజనము పెట్టించుము. సుందరం భోజనముచేసివచ్చి కారు బాగుచేయుము. సామానంతయు కారుగదిలోనేయున్నది. నారాయణ యాగదితాళము తెచ్చి యితనికిమ్ము.

జయదేవుని సమాచారమును తెలిసికొనివచ్చుటకు పోయినవాడతడున్న తావును తెలిసికొనివచ్చి రామచంద్రునకు దెలిపెను. అనంతర మొకనాడు కమలను తండ్రికప్పగించుటకు మంచిరోజు నియమింపబడినది. రామచంద్రుడు సుందరమును పిలిచి పెట్రోలున్నదాయని యడిగెను.

సుం—లేదండి.

రా—కొనితెచ్చిపోయుము. ధనపురమునకు పోవలయును. భోజనముచేసి కారు ప్రయాణమునకు సిద్ధముచేయుము.

రామచంద్రుడు స్నానముచేసి భోజనముగావించి కమలను ప్రయాణముచేయుమని తల్లికిచెప్పెను. కమల రామచంద్రులిరువురును పోవుటకు సిద్ధపడిరి. సుందరుడు కారుతెచ్చి వాకిట నిలిపినాడు. కమల భానుమతికి నమస్కరించి శలవుపుచ్చుకొని వచ్చి కారులో కూర్చున్నది. రామచంద్రుడువచ్చి సుందరుని

ప్రక్కను గూర్చుని తమలపాకులు వేసికొనుచుండెను కారు బయలుదేరినది. గ్రామమునుదాటువరకు నెమ్మదిగనడిపించి తరువాత వేగమును హెచ్చించెను. బయలుదేరినదిమొదలు రామచంద్రుని మనమున కమల తండ్రివద్దకుపోయి యాతని యనుమతినిబడసి వివాహమాడగలను. నాయుద్యమమునకు కమల తోడ్పడి తన్ను తప్పక చేపట్టుననియు తామిరువురు నచిరకాలమున సంసార వారధి నీదుచు సుఖమనుభవింపఁగల యోగము పట్టగలదనియు తలంచుకొనుచుండుటచే కారేమార్గమున బోవుచున్నది గుర్తింపలేకపోయెను.

భైరవుడును సోములును మార్గమధ్యమున నిలచి కారు నాపించి పైకెక్కఁబోయిరి. రామచంద్రునితలంపు కారాఘాత్తుగ నాగుటచే చెడినది. భైరవునిజూచి దిగులని పలికెను. వాడు తినతిన్నగనుండుము గడబిడచేసితివా నీతాళముపట్టెదమని బెదిరించెను.

రా:—సుందరం వీరినిలాగివేయుము.

సుం:—వీరుమంచివారుకారు నేనట్లుచేయను.

రా:—కారువెనుకకుతిప్పిపోనివ్వుము

భై:—నీవుచెప్పినట్లువిని వెనుకకుతిప్పినప్పుడు చూచెదనులె.

సుందరుడు రామచంద్రుని మాటవినక ముందునకేపోనిచ్చుచుండెను

రా:—నేనుచెప్పినవినవా! ఆపుమని కేకవేసెను

భై:—నీమాటవిను వారెవరునులేరు

రా:—నేనుచెప్పినట్లు నడపవేనిచక్రమును విడచివేచి పొమ్మని చక్రముపై చేయి వేసికారునాపబోయెను.

భైరవుడు రామచంద్రుని చేతినిచక్రముపైనుండి త్రోసివేసితిన్నగకూర్చుండుము తెగనీలిగితివా బంధించి వేసెదను నీకుతోడ్పడువారెవరు రానులేరు రామచంద్రుడు సుందరముదొంగలలోనొకడనిగ్రహించిగుర్తించెను ఇంతలోకారు కాటడవి ప్రాంతమునకువచ్చినిలచినది కమలకు మీదిప్రాణములు మీదనేపోయినవి తన్నుకాపాడివివాహమాడనున్న రామచంద్రునకాపదసిద్ధమైనది తనగతియేమగునాయని దిగులుకలిగినది భైరవుడు కమలా రామచంద్రులను కారునుండిదిగుమని యరణ్యాలములోనికిగొనిపోయెను.

భై:—రామచంద్రా! కమలనన్నువరించునట్లు బోధించినాకుగూర్చుప్రయత్నము సలుపుము. అట్లుచేయవేని నిన్ను విడువము. నీకుసాయపడువారెవరునుండరు. నీప్రాణమునకపాయమేల తెచ్చిపెట్టుకొనజూచెదవు ఎందుకువచ్చినప్రయాసమిది నామాటవిని సుఖముగజీవింపజూడుము. . నీవువిడిపించుకొనిపోయిన కమలనుమించినదానిని పెండ్లాడవచ్చును.

రామచంద్రుడుయోచనలోపడినాడు పీరిచేతచిక్కినాము కమలనవమానింపకమానరు వారిలోనొకనిని పెండ్లియాడుమని చెప్పుమనుచుండిరి నేనువరింపనుండిననానోటితో యితరులను వరింపగలదా వచించిచోకమలయేమనుకొనును. యెంత

టియువస్థవచ్చినది. ప్రాణముపోయినసరియె మాటలాడను.

ఖై:—రామచంద్రా! మాట్లాడవేమి మౌనమునకు తగినఫలమనుభవింపగలవు కమలతోచెప్పి యొప్పించుటయో ప్రాణమునకునీళ్లువదలుకొనుటయో నిశ్చయించుకొమ్ము పది దినములు గడువిచ్చితిమి.

౧౦

కృష్ణమోహన సర్కారువిజ్ఞాపురపుజమీందారుడు సాలుకుపేష్కషుపోను పదివేలరూపాయల యాదాయము వారి జమీందారిభూములవలన వచ్చును ఇతరములైన మేడలవలనను తోటలవలనను మరిరెండువెలరూపాయలువచ్చును గాని ప్రతియేట యూరాబడిసరిగరాదు. ప్రతాపుని వారినుండి లీలావిజయులను తప్పించి తెచ్చి తనయింటకాపాడుచుండెను తనచేకొని రాబడుచున్న లీలావిజయులు విడిపింపబడినాటినుండియు ప్రతాపునకు మనసుకుదురుగాలేదు తనకుజరిగిన పరాభవముచేతను చేజిక్కినవారు విడిపింపబడినందునను మతిపోయినవానివలె విచారింపగడంగినాడు వారినెట్లైనను పట్టితేపలెనని పంతముమితిమీరియున్నది. పోలీసులుతనజాడకనిపెట్టిచుండిరి మాయవేషములువేసితిరుగుచున్నను గుర్తించితిరేని తనపనిప్రమాదమునకు గురికాకమానదని సందేహము పట్టుబడినగతియేమని జంకు

మనమున బ్రతియుంచుటచే ముందుచేయవలసిన పనికిసాహసము కలుగుట లేదు నమ్మించిమాయచేసి లీలను పొందలేకపోయినచో జన్మకుసార్థకములేదని గట్టిపట్టుదల ఎట్లుకొనిరాగలను ఏమినాథ నము రెండు నెడనలుప్రయత్నించియు సాధింపలేకపోతిని సైంధ వలద్దుపలె మోహానుడడ్డువచ్చినాడుకాని లేకున్ననీపాటికి నా కోర్కె నెరవేరియుండును మోహానునియింటనాయూటసాగిరాను సునాయాసముగ నిరాటంకముగలీలను కొనివచ్చుసూత్రము కనిపెట్టవలెను ఎవరివలన నేమార్గమున నీకార్యముసాధ్యమగును వారిది జమీందారీకొంప మనమెట్టగినదికాదు. సేవకులతోనిండి యుండును పట్టుపడితిమా యావజ్జన్మాంతకారాగారవాసశిక్షతప్ప దు ఊరకొనుటకు మనసొప్పదు చేయదగినదేదో యోచనకుచి క్కదు కోరికనెరవేరుపరకునిదరపట్టదుఏదిదారి ఎట్లుసాధింపగలు గుదుననియోచించుచుండెను. ఇంతలో మోహినివచ్చిచెంతచేరె నది.అదియతనికి తెలియలేదుప్రతాపుని మనసుబాహ్యప్రపంచ మునలేదు. ఆచెలిమాతని పలుకరించినదిఅతనికదివినపించలేదు మీదచెయివెసియేమిటా మౌనము పలుకుబంగారమా మాట వరహాలుమాటపలుకరేమి. "నానాటికితీసికట్టు నాగంభట్లా" యగుచున్నదే నావంకచూడరు చాలులెండి మూతిముడుచుకొ నకుడు ఏదిఒక్కనవ్వు ఒక్కచిరునవ్వు ముచ్చటకొకముద్దు - పె ట్టరూఆశకుమోసముగలిగింపకుడు నమ్మినవారినదేటదింపకు డు ఇంతనిరసనభావమైన నెట్లుభరింపగలను నాగతియేమియని కౌగపంచుకొన్నది ప్రతాపుని యోచనభంగమైనది ఆమెకౌగి

లిని తప్పించి యేమిటియీ గందరగోళము నాతలంపున కాటం కముగలిగించితివి వేళపాళలేని సరసమా ఏడ్చినట్లున్నది.

మో:—యోచించుచున్న దేమొ నాచెవినివేయుడు మోసమురాదులెండి భయపడకండి దాచలేనని సందేహపడకండి. చేతనైనంతవరకు చేయజాలుదునేమొ ప్రయత్నించెదను.

ప్రి:—నీసహాయమింపు ముఖ్యముగ కావలయును. విని చేయ జూడవని చెప్పగలను చెప్పినదివిని చేయగలిగినప్పుడెనీకు మెప్పుచేయకున్నచో ముప్పె నిశ్చయముగనొనరింపబూనినప్పుడే దొరకగలదుముద్దు చెడగొట్టినచో నొకగుద్దు. మాటవినలేని నీపనిరద్దు

మో:—ఏటికీ పెలో క్తి ఏంతచాటుభారతము నేకరువు పెట్టితిరి చెప్పిచేయించుకొనక యెందులకుగొడవ.

ప్ర:—చెప్పినదానినిమారాడక చేయుదునని నాచేతచేయివేయుము.

మో:—ఎందుకుమీకంతసందేహము. నావలననెరవేరగలదైనతప్పకచేయుదును. అనిచేతచేయివేసినది.

ప్రితా:—లీలనెరుగుదువుగదా. ఆమెయిపుడు విజ్ఞాపురమునకృష్ణమోహనసర్కారువారియింటనున్నది. నాయనురాగముదానిపైనిలచినది. నామనసునగల కోరికవినియు నెరవేర్పనిరాకరించినది. రెండుతడవలు చేతఁజిక్కితప్పించుకొన్నది. దానిపొందుసమకూడినగాని నాపంతముతీరదు దానినీతులు. బెట్టుసరివదలింపవలెను. నావశమును గావించుటకు చక్కని యెత్తొకటివేసినాను. నీవామంకుముండను వశపరచుకొనగలిగితివా నాతలంపు నెరవేరును.

మో:—ఓహో! ఏమికోరిక నమ్మికొనియున్న నన్ను పొమ్మని చీఛీయనుచున్న చితాంగినిగోరుచుంటిరి. ప్రేమించినమగనికి మరియొకసుందరిని తార్చితనసంపర్కమును విడనాడుకొనుటకే మదవతిసమ్మతించును. ఏమితలంపిది. నాతోసీమాటనిజముగ నేచెప్పుచుంటిరా! నామనముపరీక్షించుటకు పలుకుచుంటిరా! మఱియొక తెసుమీరు తెచ్చికొనినచోనాపై నలపునిలుచునా? మరియొకదానిని మీకుగూర్చనేను పాటుపడవలయునా! నానెత్తిపైనాయంతటనేను కుంపటిదిమ్మరించుకొనవలెనా! ఏమినాటక మిదిసూత్రధారితనముమెచ్చుకొనవచ్చును.

ప్రి:—నాయభిలాషను దీర్పజాలనప్పుడు నీమంచినా కెందులకు చేసికొన్న దానవా? నాయభిలాషకు తగినసంధాన ము చేయగలిగినప్పుడే నీనాచుట్టరికముగాని చేయఁజాలవేని నీనాటితోనికుద్వాసమె నాకుసదుపాయము చేయగలిగినప్పుడునీ ముద్దుముచ్చటలు చెల్లగలవునాని లేకున్న నీకుచేకూరుసౌఖ్యమునున్న.

మో:—నియమించినకార్యమునానుకూలముగచేసినవెనుకదాని దేలోకమని నన్ను నిరాకరించి గెంటివేయరుకద అట్లు చేయనని నానెత్తిపై చేయివైచి పలుకుడు. కార్యమునకు పూనెకొనెదను.

ప్రితా:—ముమ్మాటికిని విడిచిపెట్టనని యిదిగో తల మీదచేయివేసి పలుకుచుంటిని.

మో:—చేయవలసిన దేదియో తెలియఁబలుకుడు. నేపోయి నెరవేర్చుకొనివచ్చెదను.

ప్రితా:—కృష్ణమోహన సర్కారుగారు తమకొక సేవకురాలు కావలెనని పత్రికయందు ప్రచురించియుండిరి. అది బహుళ యింట పనినిమిత్తమని తలచెదను. నీవీపత్రికను గొనిపోయి సర్కారుగారిని దర్శించి మీాప్రచురణమునుచూచి వచ్చితిని. మీారునియమించు పనులను చక్కగ నెరవేర్పగలనని పనియందు కుదురుము. ఆయింటనున్నలీలతో పరిచయము గలిగించుకొని నీవశముచేసికొని యుబలాటపుమాటలచేయూరించి యూరివెలుపలనుగల భైరవాలయమునకు వెంటబెట్టుకొని రమ్ము. ఏనాడు నీవుతేసికొనివచ్చెదవో యానంగతిని నీవెంటనున్న వానితోచెప్పి మాకు తెలియచేయుము. మేమందు దాగియుండి కొదవపని పూర్తిచేయుదుము. సాయంకాలమె ప్రయాణము. సిద్ధపడుము. అడవి దాటువరకును నీకుతోడుగ వచ్చెదము. కలసిపోవుదము లెమ్ము. వగలాడితనమునకును మోసమునకును మోహిని జాణ. సమయము దొరికినదిగదా యడిగినదిస్వీకమానరని మాతల్లిని చూచిరావలెననుకొను చుంటిని. పైగ వెళ్లవలసిన పనికూడవచ్చినది పనిలో పని కలసి వచ్చినది. వట్టిచేతులపోవుట బాగుండదు. తృణమొ కణమొ చేతనుంచిన సంతసించును. ఇదివరకెప్పుడును మిమ్మడిగియుండ లేదు. మంచియాభరణమొ కొంతరొక్కమొ నాకొసంగుడు. భద్రపరచుకొందును.

ప్రితా—మోహిని కుత్సాహముగలుగుటకు కొన్ని యాభరణములను కొంత రొక్కమును తెచ్చియిచ్చెను.

మో:—అడుగక యడుగక యడిగినందుకును. ఇవ్వక
యివ్వక మీరుయిచ్చినందుకును యిదియేనా ముట్టజెప్పట.

పరి:—తరువాత చూచుకొనవచ్చును. ఏదోయిది నీత
ల్లికిచ్చి సంతసపెట్టుము. అనంతరము వారు బయలుదేరిరి.
భీముడు మొదలగువారాగుగుడు వారిని వెంబడించిరి. అరణ్యా
మును దాటువరకునువచ్చి మోహిని వెంటనొకనిని బొమ్మని
తక్కినవారు వెనుదిరిగి యొకప్రాంతమునఁజేరి. మోహిని తన
యింటికిచని తల్లిచేత తాను తెచ్చినవాటి నుంచెను. తల్లితో
లోలోన సంతసించి యిన్నినాళ్లందుండి యీమహాభాగ్యమా
మూటగట్టు కొనివచ్చితివి. పరితాపు దండలమెక్కించుచునను
కొంటెనిగాని యింతచిన్నచూపు చూచుననితలంపలేదు. చాలు
చాలు. నాకతడు కనపడవిమ్ము. నాలుగు జాడించివిడచిపెట్టెద
ను. దీపముండగనే తడవుకొనవలెనుగాని యదికాస్త కొండెక్కి
న నాపైనేముందును. నీతెలివిముండినట్లైయున్నది. కరిగిన కా
సుగుంజుకొనలేని లంజె బ్రతుకలేని బికారికాకమానదు. ఎన్ని
చెప్పిపంపితిని. నాబోధనబుగ్గిపాలైనది. మోహములోపడి కొ
ట్లాడితివికాని ముందుగతికానకపోతివి. వయసు కాస్తమళ్లినవె
నుకయే కుక్కలకొడుకు నెట్టనియేగాని చేతబెట్టడు. చేతడబ్బా
డుచున్నప్పుడే. పండగయనియో పబ్బమనియో, పేరుపెట్టి
యున్నది గుంజుకొనవలెను లేకున్నలాభముండదు. మాటలచే
తేలించి, కౌగలింతలచేసొక్కించి, వలపింపులచేసోలించి, యు
న్నదంతయు నూడ్చుకొనలేకపోతివి. ఎంతనిర్భాగ్యురాలవు.

మో:—కార్యమొకటి తలపెట్టి బయలుదేరితిమి. అదికాస్త నెరవేరనిమ్ము. నీవనినట్లు కావలసినంతధనము తేగలను తొందరపడకు. దాచినదంతయు నాస్వాధీన మందేయున్నది. జట్టంతయు తప్పదారిగి పడియున్నప్పుడంతయు చుట్టబెట్టుకొని లేచివచ్చెదను. మనయిల్లు బంగారుకొండ కాకమానదు.

శ్యా—మెలకువతో సంచరింపుము. ఏమాత్రమజాగ్రత చూపినను బ్రతుకు బ్రద్ధలుకాకమానదు. అపవాదములు చాల ప్రబలముగనున్నవి. పట్టుబడినచో పాతాళమున కంట దొక్కకమానరు.

మో—భయపడవలసిన కార్యముగాదు. అవలీలగనెర వేరగలదు. దానిచే మనదరిద్రము తీరును. ఇంట బడియుండి సుఖింపవచ్చును.

పోయివచ్చెదనని వెంటవచ్చిన వానితో బయలుదేరి విజ్ఞాపురమునకుబోయెను. ప్రతాపుడు తనతోడివారతో నొక చోట నిలచియుండి దాహము తీర్చుకొనుటకై చెంతనున్న లోయలోనికిబోయెను ఆసమీపమున భైరవుడు రామచంద్రుని చెట్టునకు విరచికట్టి నేనుంచిన గడవుదాటినను కమలను లొంగ దీసి యొప్పించలేకపోతివి. కమలయు నీపైయాశపెట్టుకొని యుం డుటచే నీవు జీవించియున్నంతవరకును నన్ను వరింపబోదు. నిన్నుయమలోకమునకు బంపి యామెను చేపట్టెదను. కడసారి మాటగ దెలుపుచుంటిని వినుము. ఏమనయెదవు కమలతో

నన్ను వరింపమని చెప్పెదవా ప్రాణములను పోగొట్టుకొందువా తెలుపుము.

రామచంద్రుడేమియు మాటలాడలేదు దానికి భైరవుడుకోపించి దాసునుచూచి దాసూ! కమల నిటుగొనిరమ్ము. నామాటవిని నన్నుచేపట్టెదనని రామచంద్రుని విడిపింప జూచునో వానివలె మొండిపట్టుదలతో ప్రాణములుబాయ సిద్ధపడునో తెలిసికొందము. దాసామాటవిని కమలను గొంటుకొనివచ్చిరామచంద్రుని కెదురుగ నిలువఁబెట్టెను కమల తమకు తటస్థింపనున్న యాపదను తలపోసియు భైరవుని మాటలు వినియు భీతిచే మాటలాడలేక నిలచినది. సోములును కత్తినూరుమని భైరవుఁడు పలికెను వాడామాట వినిన వెంటనే నూరియుంచితినిదిగోయని. భైరవుని కందించెను వాడు దానినిగొని రామచంద్రునిచెంతకు బోవుచుండ తమ నిస్సహాయతను దలచి కాపాడు దిక్కులేదని గోలుగోలున నేడ్చుచు భైరవుని బట్టి వెనుకకు లాగినది ప్రతాపునకాయేడుపు వినపించినది. ఆకంఠము తపరిచితమైనదిగ దోచినది వేగముగతనవారిని బిలుచుకొని యటకువచ్చిచేరెను కమల తనయన్న ప్రతాపుడు కంటబడగనె యీనినపులివలె దాసు నొక్కతన్నుదన్ని ప్రతాపుని కౌగలించి వీడిదురంతము నుండి నన్నుకాపాడవచ్చిన యీపుణ్యాత్ముని జంపి యీపాపిన్నుచెరుపజూచుచున్నాడని భైరవునిగెంటినది. దానితో భైరవుడుమొండిపడుచు కమల మీదికికత్తితో తిరుగబడెను ప్రతాపుడు వానినడ్డగించి కత్తినితూలించివేసెను దానితో వారిరువురునుక

లియబడిరి. కమల రామచంద్రుని కట్లు విప్పి వేసినది. భీముడు దాను మొదలగు వారు పోరుచున్న వారిని విడిపింప జూచునంతలో ప్రతాపుడు మొలలోనున్న కైజారుదీసి క్రింద పట్టియున్న భైరవుని పొడిచివేసెను. ఆపోటు వాని వక్షస్థలమున నాటి వీపును దూసికొని పోయినది. భయిరవుడు విల విల దన్నుకొని ప్రాణములను విడచెను. అనంతరము రామచంద్రుడు కమల బందిపోటు దొంగయగు ప్రతాపుని సోదరి యని తెలిసికొని తన ప్రేమను మఱలించుకొనెను. కమలా రామచంద్రులిరువురిని గుహకు దోడుకొని పొమ్మని ప్రతాపుడు సోములును నియమించెను. రామచంద్రునకది సమ్మతముగ లేదు. పురమునకు బోవుటకు తనకు దారి తెలియదు. ప్రతాపుడు మొదలగు వారు క్రూరులు. వీరితో పగ దెచ్చుకొనినచో పీడ వదలి పిశాచి పట్టుకొన్నట్లగునని ప్రస్తుత మది మెలగనుండుటచే యిష్టము లేకున్నను రామచంద్రుడు గుహకు చన నిశ్చయించెను. ప్రతాపుడు మోహినితో చెప్పిన ప్రకారమామెను కలిసికొనబోయెను. కమలారామచంద్రులు గుహకు చేరిరి.

